

Верховний
Суд

20
років

системі
адміністративних
судів

КАСАЦІЙНИЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ СУД У 2022 РОЦІ

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО	4
ПРО СУД	6
Завдання	6
Особливості суду	6
Керівництво суду	7
Суддівський корпус	7
Суддівське самоврядування	11
Апарат суду	12
СУДОВА СТАТИСТИКА	14
Загальні показники роботи	14
Позовне провадження	14
Апеляційне провадження	15
Касаційне провадження	15
СУДОВА ПРАКТИКА	16
Правові висновки у зразкових справах	16
Правові висновки судових палат	16
Правові висновки об'єднаної палати	19
ДІЯЛЬНІСТЬ АПАРАТУ СУДУ	22
Управління персоналом	22
Організаційне забезпечення	24
Управління документами	24
Забезпечення проведення судових засідань	27
Внутрішня комунікація	28
Здоров'я та безпека працівників	30
КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ	32
Співробітники	32

Підвищення професійного рівня	33
ПОДІЇ ТА СПІВПРАЦЯ	35
Дні адміністративної юстиції України	35
Науково-практичні заходи	40
Фахові зустрічі	40
Співпраця	41
Співпраця з Національною школою суддів України	47
Обмін досвідом	48
КОМУНІКАЦІЯ ІЗ СУСПІЛЬСТВОМ	53
Розгляд запитів і звернень громадян	53
Діалог із юридичною спільнотою	54
Дітям про суд	54
Діалог зі студентством	55
Медіаактивність	57
ДОСТУПНИЙ СУД	60

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

ВККСУ – Вища кваліфікаційна комісія суддів України
ВП ВС – Велика Палата Верховного Суду
ВРП – Вища рада правосуддя
ВРУ – Верховна Рада України
ВС – Верховний Суд
ЄС – Європейський Союз
ЄСПЛ – Європейський суд з прав людини
КАС ВС, КАС – Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду
КАС України – Кодекс адміністративного судочинства України
РЄ – Рада Європи
ЦВК – Центральна виборча комісія

ВСТУПНЕ СЛОВО

Шановні читачі!

У час, коли в країні триває війна, у професійному вимірі усвідомлюються дві важливі речі:

перша: забезпечення здійснення правосуддя в умовах війни потребує від держави законодавчих змін, а від органів суддівського врядування та самоврядування, керівництва судів – швидких організаційно-правових рішень;

друга: для здобуття переконливої перемоги у війні державний механізм повинен працювати злагоджено й консолідовано. Для цього кожен із нас має ефективно виконувати обов'язки на своєму професійному фронті.

Конституція України гарантує кожному, безвідносно до мирного чи воєнного правового

режиму, право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб, що відповідно кореспондує обов'язку судових органів здійснювати правосуддя безперервно.

З усією відповідальністю можу сказати, що процесуальна та позапроцесуальна діяльність КАС ВС, зазнаючи постійного негативного впливу наслідків повномасштабної війни, не зупинялася.

З початком війни режим роботи суду змінився відповідно до рішення про застосування оптимально раціонального підходу до організації роботи суду. Зокрема, частина суддів і працівників апарату виконувала свої професійні обов'язки безпосередньо в приміщенні суду, інша

частина – працювала в запровадженому змішаному дистанційно-очному і дистанційному форматах роботи.

Такий підхід застосовано з метою гарантування безпеки суддів, працівників апарату та відвідувачів суду з урахуванням специфіки тих повноважень, які здійснював кожен працівник нашого колективу.

Ми визначили для себе основні завдання – забезпечити повноцінну роботу суду та мінімізувати загрози війни для кожного з нас.

Судді ВС у КАС для розгляду справ зосередили свою увагу на максимальному використанні всіх можливих механізмів і правил процесуального закону, а також активно долучилися до напрацювання змін і доповнень до нього задля усунення перешкод у реалізації державою її функцій у сфері здійснення правосуддя в умовах воєнного стану. На наше переконання, Україна зобов'язана на законодавчому рівні унормувати дистанційний формат правосуддя, а національні суди зобов'язані належно освоїти цей формат і сформувати відповідну судову практику.

Тема дистанційного розгляду справ неодноразово була предметом обговорення на багатьох заходах за участю суддів, народних обранців, вітчизняних та іноземних експертів. Результати обговорення є однозначними: дистанційна форма правосуддя повинна бути впроваджена в Україні, особливо в умовах війни.

Цього року наші зусилля були спрямовані не лише на подолання викликів сьогодення, проведення традиційних для суду заходів, а й на підготовку до післявоєнної відбудови нашої країни.

Уже зараз ми повинні думати про те, як після нашої перемоги розвивати виборче законодавство, як упроваджувати Закон України «Про адміністративну процедуру» тощо.

Активною була співпраця з колегами адміністративних судів зарубіжних країн, нашими міжнародними партнерами. З перших днів війни до суду почали надходити листи підтримки від суддів адміністративних судів європейських держав. З іноземними колегами ми неодноразово

обговорювали в різних форматах актуальні для адміністративних судів питання.

Переконаний, що формат такої тісної співпраці суддівського корпусу України з колегами зарубіжних судових органів і міжнародними партнерами сприятиме непохитному утвердженню верховенства права в Україні та крок за кроком наблизитиме перехід України від кандидата на членство в ЄС до набуття правового статусу члена ЄС. Удячні їм за підтримку й солідарність з Україною!

Слава всім, хто воює й працює заради перемоги нашої країни!

Голова Касаційного адміністративного суду
у складі Верховного Суду
Михайло СМОКОВИЧ

ПРО СУД

КАС ВС є однією з п'яти судових інституцій Верховного Суду, утвореного Законом України від 02.06.2016 № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів».

Верховний Суд, у складі якого діє Касаційний адміністративний суд, розпочав роботу 15.12.2017.

■ ЗАВДАННЯ

Забезпечення права особи на справедливий суд і захист прав, свобод та інтересів від порушень з боку суб'єктів владних повноважень

■ ОСОБЛИВОСТІ СУДУ

Конституційний статус

Статтею 125 Конституції України в редакції Закону України від 02.06.2016 № 1401-VIII «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» встановлено: «З метою захисту прав, свобод та інтересів особи у сфері публічно-правових відносин діють адміністративні суди».

Закріплення на конституційному рівні адміністративних судів – це визнання важливості таких судів для держави та її громадян і свідчення того, що запровадження адміністративної юстиції – фундаментальна вимога до суспільства, заснованого на принципах верховенства права.

Суд першої інстанції

Зразкові справи

В адміністративному процесі застосовується такий унікальний для вітчизняного судочинства механізм забезпечення єдності судової практики,

як зразкова справа. Суть цього механізму полягає в ухваленні ВС (з можливим подальшим судовим контролем з боку ВП ВС) судового рішення в зразковій справі, яке повинні взяти до уваги всі адміністративні суди під час вирішення типових (аналогічних) справ.

Особливо важливі справи

Адміністративні справи щодо встановлення ЦВК результатів виборів або всеукраїнського референдуму, справи за позовом про дострокове припинення повноважень народного депутата України, а також справи щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності ВРУ, Президента України, ВРП, ВККСУ мають істотний вплив на стабільність конституційного ладу, тому їх розгляд здійснюється найбільш досвідченими суддями адміністративної юстиції – суддями ВС у КАС.

З 2021 року до юрисдикції КАС ВС як суду першої інстанції також віднесено розгляд справ про бездіяльність Кабінету Міністрів України щодо невнесення до ВРУ законопроекту на виконання (реалізацію) рішення Українського народу про підтримку питання загальнодержавного значення на всеукраїнському референдумі за народною ініціативою та рішень, дій чи бездіяльності органів, які обирають (призначають), звільняють, оцінюють членів ВРП, щодо питань обрання (призначення) на посади членів ВРП, звільнення їх з таких посад.

Суд апеляційної інстанції

КАС ВС як суд апеляційної інстанції переглядає рішення, ухвалені Шостим апеляційним адміністративним судом у справах щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності ЦВК (крім справ щодо встановлення ЦВК результатів виборів або всеукраїнського референдуму), члена цієї комісії, ухвалених (вчинених) у межах виборчого процесу, а також дій кандидатів на пост Президента України, їхніх довірених осіб, та рішення у справах про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності.

З 2022 року КАС ВС є судом апеляційної інстанції в адміністративних справах про заборону політичних партій.

Суд касаційної інстанції

КАС ВС як суд касаційної інстанції переглядає судові рішення місцевих та апеляційних адміністративних судів.

■ КЕРІВНИЦТВО СУДУ

КАС ВС очолює його голова – суддя Михайло Смокович, якого на цю посаду шляхом таємного голосування на другий чотирирічний строк з 07.12.2021 обрали збори суддів ВС у КАС.

■ СУДДІВСЬКИЙ КОРПУС

Вища рада юстиції рішенням від 27.10.2016 № 3021/0/15-16 погодила кількість суддів у КАС ВС – 30 штатних одиниць.

Указом Президента України від 10.11.2017 № 357/2017 «Про призначення суддів Верховного Суду» на посади суддів ВС у КАС призначено 28 суддів. Указами Президента України від 14.12.2017 № 417/2017 і від 30.08.2018 № 260/2018 призначено ще по одному судді.

ВРП 31.07.2018 погодила кількість суддів у КАС

ВС – 56 штатних одиниць (рішення № 2457/0/15-18).

Указом Президента України від 07.05.2019 № 195/2019 «Про призначення суддів Верховного Суду» на посади суддів ВС у КАС призначено ще 25 суддів.

Указом Президента України від 13.10.2021 № 530/2021 на посаду судді ВС у КАС призначено ще одну суддю.

Отже, у 2022 році у ВС правосуддя здійснювали 52 судді, призначені до КАС ВС. З посади судді є вакантними у зв'язку з виходом суддів у відставку у 2020–2021 роках. 28.02.2022 один суддя увільнений від роботи на час проходження ним військової служби.

Велика палата

ВП ВС є постійним органом ВС, організаційні особливості та повноваження якого визначені ст. 45 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Головним завданням ВП ВС є забезпечення однакового застосування судами норм права.

Судді ВС обираються до ВП ВС зборами суддів відповідних касаційних судів із числа суддів таких касаційних судів.

Кожен касаційний суд у складі ВС обирає по п'ять суддів до ВП ВС. До складу ВП ВС також входить Голова Верховного Суду за посадою.

Суддя ВС, обраний до ВП ВС, здійснює повноваження судді ВП ВС протягом трьох років (крім Голови ВС), але не більше двох строків поспіль.

20.05.2022 збори суддів ВС у КАС таємним голосуванням обрали до складу ВП ВС на другий трирічний строк суддів Тетяну Анцупову та Михайла Гриціва.

Отже, до складу ВП ВС входять судді ВС у КАС Тетяна Анцупова, Михайло Гриців, Ігор Железний, Олександр Золотніков, Олександр Прокопенко та Голова ВС Всеволод Князєв.

Судові палати

Відповідно до ч. 5 ст. 37 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» у КАС ВС обов'язково створюються окремі палати для розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів; захисту соціальних прав; виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян.

Судова палата з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів

Судову палату з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів очолює суддя Раїса Ханова, яку з 08.12.2021 на другий чотирирічний строк шляхом таємного голосування обрано на цю посаду більшістю голосів суддів судової палати.

До складу судової палати входить 17 суддів.

Судді цієї судової палати здійснюють правосуддя:

як суд першої інстанції у справах:

- щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності ВРУ, Президента України, ВРП, ВККСУ, органів, які обирають (призначають), звільняють, оцінюють членів ВРП;
- про дострокове припинення повноважень народного депутата України;

як суд касаційної інстанції у справах:

- щодо митної справи (крім охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності);
- зовнішньоекономічної діяльності;
- спеціальних заходів щодо демпінгового та іншого імпорту;
- щодо валютного регулювання і валютного контролю;
- щодо грошового обігу та розрахунків;
- щодо адміністрування податків, зборів, платежів, а також контролю за дотриманням вимог податкового законодавства.

Судова палата з розгляду справ щодо захисту соціальних прав

Судову палату з розгляду справ щодо захисту соціальних прав очолює суддя Андрій Рибачук, якого 20.05.2019 строком на чотири роки обрано на цю посаду більшістю голосів суддів судової палати шляхом таємного голосування.

До складу судової палати входить 13 суддів.

Судді цієї судової палати здійснюють правосуддя:

як суд першої інстанції у справах:

- щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності ВРУ, Президента України, ВРП, ВККСУ, органів, які обирають (призначають), звільняють, оцінюють членів ВРП;
- про дострокове припинення повноважень народного депутата України;

як суд апеляційної інстанції у справах:

- про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна,

що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності;

як суд касаційної інстанції у справах:

- з приводу реалізації державної політики у сфері економіки та публічної фінансової політики, зокрема щодо організації господарської діяльності, управління об'єктами державної (комунальної) власності, у тому числі про передачу об'єктів права державної та комунальної власності, реалізації спеціальних владних управлінських функцій в окремих галузях економіки, державного регулювання ринків фінансових послуг;
- щодо регулювання містобудівної діяльності та землекористування;
- щодо охорони навколишнього природного середовища;
- щодо реалізації публічної політики у сферах праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян та публічної житлової політики.

Судова палата з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян

Судову палату з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян очолює суддя Олена Калашнікова, яку 20.05.2019 строком на чотири роки обрано на цю посаду більшістю голосів суддів судової палати шляхом таємного голосування.

До складу судової палати входить 16 суддів.

Судді цієї судової палати здійснюють правосуддя:

як суд першої інстанції у справах:

- щодо встановлення ЦВК результатів виборів або всеукраїнського референдуму;
- щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності ВРУ, Президента України, ВРП, ВККСУ, органів, які обирають (призначають), звільняють, оцінюють членів ВРП;
- про дострокове припинення повноважень народного депутата України;

як суд апеляційної інстанції у справах:

- щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності ЦВК (крім рішень, дій або бездіяльності ЦВК щодо встановлення нею результатів виборів чи всеукраїнського референдуму), члена цієї комісії, ухвалених (вчинених) у межах виборчого процесу;
- дій кандидатів на пост Президента України, їхніх довірених осіб;
- про заборону політичної партії;

як суд касаційної інстанції у справах:

- щодо виборчого процесу та референдуму (поза межами виборчого процесу та референдуму);
- щодо захисту політичних (крім виборчих) та громадянських прав;
- щодо статусу народного депутата України,

депутата місцевої ради, організації діяльності представницьких органів влади;

- щодо забезпечення функціонування органів прокуратури, адвокатури, нотаріату та юстиції;
- щодо примусового виконання судових рішень і рішень інших органів;
- що виникають з відносин публічної служби;
- здійснення публічних закупівель;
- державного регулювання цін і тарифів;
- щодо бюджетної системи та бюджетного процесу; державного боргу;
- щодо процедур здійснення контролю Рахунковою палатою, Державною аудиторською службою України, державного фінансового контролю;
- щодо забезпечення громадського порядку та безпеки, національної безпеки та оборони України.

■ СУДДІВСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Суддівське самоврядування є однією з гарантій забезпечення незалежності суддів. Однією з форм суддівського самоврядування є збори суддів. Збори суддів ВС у КАС – це зібрання суддів цього суду, на якому вони обговорюють питання внутрішньої діяльності КАС ВС, а також питання, що безпосередньо пов'язані зі здійсненням правосуддя, та ухвалюють колективні рішення з обговорюваних питань.

У 2022 році відбулося 4 засідання зборів суддів ВС у КАС, на яких ухвалено 10 рішень.

Під час зборів суддів, зокрема, заслухано звіт голови КАС ВС Михайла Смоковича щодо діяльності КАС ВС у 2021 році, інформацію секретарів судових палат КАС ВС Раїси Ханової, Андрія Рибачука, Олени Калашнікової щодо діяльності судових палат у 2021 році та інформацію заступника керівника апарату ВС – керівника секретаріату КАС ВС Наталії Богданюк про діяльність секретаріату КАС ВС та структурних підрозділів апарату ВС, які здійснюють організаційне забезпечення діяльності суду, за цей період.

Також збори суддів ухвалили рішення, якими внесено зміни до персонального складу судових палат суду, персонального складу постійних колегій суддів, визначено резервних суддів для постійних колегій суддів у складі судових палат.

20.05.2022 збори суддів удруге обрали суддів ВС у КАС Михайла Гриціва та Тетяну Анцупову до Великої Палати строком на три роки. Також збори суддів повторно обрали Олену Калашнікову, Андрія Рибачука та Наталію Коваленко до складу об'єднаної палати КАС ВС, оскільки з 21.05.2022 закінчувався трирічний строк перебування цих суддів у складі об'єднаної палати.

Крім цього, збори суддів внесли зміни до Порядку організації роботи Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду під час виборчого процесу, затвердженого рішенням зборів суддів ВС у КАС від 21.09.2020 № 14, виклавши його в новій редакції.

■ АПАРАТ СУДУ

Організаційне забезпечення діяльності КАС ВС здійснює секретаріат суду, який очолює заступник керівника апарату ВС – керівник секретаріату КАС Наталія Богданюк, структурні підрозділи апарату

ВС, що забезпечують діяльність КАС ВС.

09.12.2022 відповідно до вимог п. 11 ч. 2 ст. 46 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» Пленум ВС постановою № 3 затвердив нову структуру та штатний розпис апарату ВС.

До 09.12.2022 Секретаріат Касаційного адміністративного суду

1 Відділ забезпечення діяльності голови та заступника голови суду

2 Відділ забезпечення діяльності заступника керівника апарату – керівника секретаріату

3 Управління забезпечення роботи судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів

3.1 Патронатна служба
3.2 Відділ забезпечення роботи секретаря та суддів судової палати

4 Управління забезпечення роботи судової палати з розгляду справ щодо захисту соціальних прав

4.1 Патронатна служба
4.2 Відділ забезпечення роботи секретаря та суддів судової палати

5 Управління забезпечення роботи судової палати з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян

5.1 Патронатна служба
5.2 Відділ забезпечення роботи секретаря та суддів судової палати

6 Служба судових розпорядників (на правах відділу)

7 Відділ організаційно-протокольного забезпечення заходів суду

8 Відділ розгляду звернень та надання публічної інформації

8.1 Довідково-інформаційний центр

9 Управління забезпечення автоматизованого документообігу суду

9.1 Канцелярія (на правах відділу)
9.2 Відділ опрацювання документів
9.3 Відділ забезпечення функціонування автоматизованої системи та електронного суду
9.4 Сектор архівної справи

Структурні підрозділи апарату ВС, що забезпечують діяльність КАС ВС

10 Правове управління (I)

10.1 Відділ аналізу судової статистики судів адміністративної юрисдикції
10.2 Відділ вивчення судової практики
10.3 Відділ єдності правових позицій
10.4 Відділ аналітичних опрацювань звернень у адміністративних справах

11 Відділ кадрового забезпечення (I)

12 Відділ інформатизації та захисту інформації (I)

13 Відділ управління державним майном (I)

Після 09.12.2022 Секретаріат Касаційного адміністративного суду

1 Відділ забезпечення діяльності голови та заступника голови суду

1.1 Сектор організаційно-протокольного забезпечення заходів суду

2 Сектор забезпечення діяльності заступника керівника апарату – керівника секретаріату

3 Відділ забезпечення роботи судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів

4 Відділ забезпечення роботи судової палати з розгляду справ щодо захисту соціальних прав

5 Відділ забезпечення роботи судової палати з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян

6 Управління забезпечення автоматизованого документообігу суду

6.1 Відділ опрацювання документів (канцелярія)
6.2 Відділ забезпечення функціонування автоматизованого документообігу суду
6.3 Сектор архівної справи

Структурні підрозділи апарату ВС, що забезпечують діяльність КАС ВС

7 Відділ аналітичної та правової роботи КАС

8 Сектор кадрового забезпечення КАС

9 Відділ інформатизації та захисту інформації КАС

10 Сектор управління державним майном КАС

11 Сектор розгляду звернень та надання інформації КАС

12 Служба судових розпорядників (на правах відділу)

ШТАТНА ЧИСЕЛЬНІСТЬ

	До 09.12.2022	Після 09.12.2022
Секретаріат КАС ВС	325	283
Структурні підрозділи апарату ВС, які здійснюють організаційне забезпечення діяльності КАС ВС	39	33
	364	316

ЗА КАТЕГОРІЯМИ ПОСАД

ШТАТНА ЧИСЕЛЬНІСТЬ (станом на 31.12.2022)

Державні службовці категорії «А»:	1
Державні службовці категорії «Б»:	24
Державні службовці категорії «В»:	219
Патронатна служба:	114
Працівники, які виконують функції з обслуговування:	6

ФАКТИЧНА ЧИСЕЛЬНІСТЬ (станом на 31.12.2022)

Державні службовці категорії «А»:	1
Державні службовці категорії «Б»:	23
Державні службовці категорії «В»:	192
Патронатна служба:	98
Працівники, які виконують функції з обслуговування:	5

СУДОВА СТАТИСТИКА

ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ РОБОТИ

Упродовж 2022 року до КАС ВС надійшло 38 147 справ і матеріалів, перебувало на розгляді

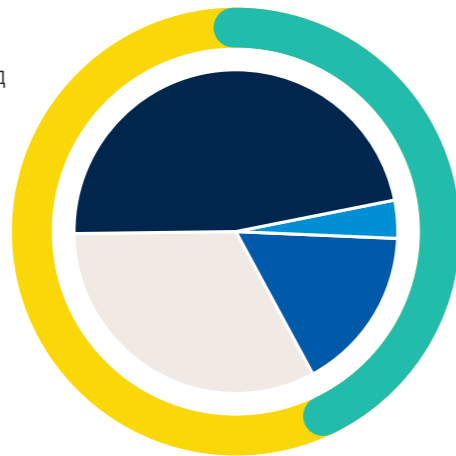
51 637 справ і матеріалів, розглянуто 41 035 справ і матеріалів.

На кінець року залишилися нерозглянутими 10 186 справ і матеріалів.

Показники здійснення судочинства КАС ВС у 2022 році

Показники справ і матеріалів, що перебували на розгляді, та їх розгляд

- 51 637** перебувало на розгляді справ і матеріалів
- 41 035** розглянуто справ і матеріалів

Розгляд справ і матеріалів

- 7 188** розглянуто по суті/здійснено перегляд судового рішення
- 13 403** повернуто матеріалів
- 20 168** відмовлено у відкритті провадження
- 276** ухвалено інші рішення

ПОЗОВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ

Упродовж 2022 року до КАС ВС надійшло 173 позовних заяви (крім подань про розгляд типових справ як зразкових), перебувало на розгляді

483 позовних заяви та адміністративних справи, розглянуто 230 позовних заяв і справ.

На кінець року залишилися нерозглянутими 253 позовних заяви та справи.

Показники надходження та розгляду справ і матеріалів за категоріями адміністративних справ КАС ВС як судом першої інстанції у 2022 році

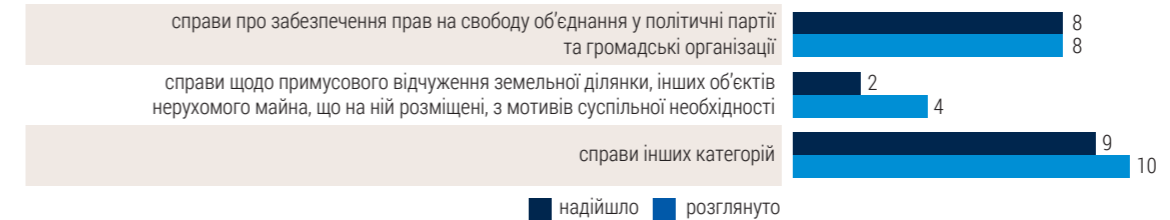
АПЕЛЯЦІЙНЕ ПРОВАДЖЕННЯ

Упродовж 2022 року на розгляд КАС ВС як суду апеляційної інстанції надійшло 19 справ за

апеляційними скаргами, перебувало на розгляді 22 справи.

На кінець року розглянуто всі апеляційні скарги та справи, що перебували на розгляді.

Показники надходження та розгляду справ і матеріалів за категоріями адміністративних справ КАС ВС як судом апеляційної інстанції у 2022 році

КАСАЦІЙНЕ ПРОВАДЖЕННЯ

Упродовж 2022 року до КАС ВС надійшла 37 841 касаційна скарга, перебувало на

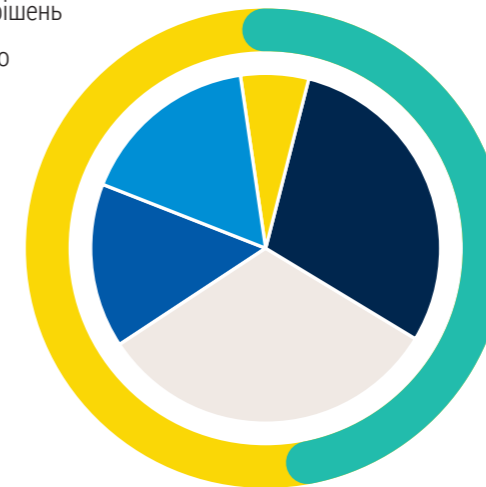
розгляді 50 987 касаційних скарг і справ, розглянуто 40 648 касаційних скарг і справ.

На кінець року залишилися нерозглянутими 9923 касаційних скарги та справи.

Показники касаційного перегляду судових рішень КАС ВС у 2022 році

Результати перегляду судових рішень

- 3 701** судові рішення залишено без змін
- 3 355** судові рішення змінено або скасовано

Результати скасування судових рішень

- 531** з направленням справи для продовження розгляду
- 169** із закриттям провадження у справі або залишенням заяви без розгляду
- 932** з ухваленням нового судового рішення
- 1 006** з направлення справи на новий розгляд
- 470** із залишенням в силі рішення суду першої інстанції

Показники надходження та розгляду справ і матеріалів за категоріями адміністративних справ КАС ВС як судом касаційної інстанції у 2022 році

СУДОВА ПРАКТИКА

Відповідно до ст. 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» висновки щодо застосування норм права, викладені у постановях ВС, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права.

Висновки щодо застосування норм права, викладені у постановях ВС, враховуються іншими судами при застосуванні таких норм права.

Стаття 36 цього Закону встановлює, що ВС забезпечує однакове застосування норм права судами різних спеціалізацій у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом.

Згідно з процесуальним законом в адміністративному судочинстві механізмами забезпечення єдності судової практики є розгляд зразкових справ, розгляд справ судовою палатою, об'єднаною палатою та ВП ВС.

■ ПРАВОВІ ВИСНОВКИ У ЗРАЗКОВИХ СПРАВАХ

Упродовж 2022 року на розгляді в КАС ВС перебувала 1 зразкова справа, яка на кінець року залишилася нерозглянутою. З презентацією правових висновків у зразкових справах, розглянутих у попередні роки, можна ознайомитися за посиланням: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2022_prezent/2022_07_14_zrazkovi_spravy.pdf

■ ПРАВОВІ ВИСНОВКИ СУДОВИХ ПАЛАТ

Суд, який розглядає справу в касаційному порядку в складі колегії суддів, передає справу на розгляд палати, до якої входить така колегія, якщо ця колегія вважає за необхідне відступити від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше

ухваленому рішенні ВС у складі колегії суддів з цієї самої палати або у складі такої палати.

Упродовж 2022 року у складі судових палат розглянуто 12 справ. Із них у 10 справах здійснено касаційний перегляд судових рішень.

Правові висновки судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів

Про строк звернення до суду з позовом про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень у разі, коли платник податків не проводив процедуру адміністративного оскарження таких рішень як досудового порядку вирішення спору

Процесуальний строк звернення до суду з позовом про скасування податкового повідомлення-рішення (рішення про застосування штрафних санкцій), якщо платник не використовував процедуру досудового вирішення спору (адміністративного оскарження), визначається ч. 2 ст. 122 КАС України та становить шість місяців й обчислюється з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів.

(Постанова від 27.01.2022 у справі № 160/11673/20: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103034921>)

Про застосування принципу стабільності в балансі з принципами загальності оподаткування, фіскальної достатності та соціальної справедливості щодо грошових зобов'язань з рентної плати за користування надрами для видобування природного газу

Застосування підвищеної ставки рентної плати у

2015 році було виправданим і не може оцінюватися як свавільне втручання в право на мирне володіння майном, оскільки відбувалося з огляду на суспільні інтереси держави. Відсутня колізія між нормою пп. 4.1.9 п. 4.1 ст. 4 Податкового кодексу України та принципом стабільності, який застосовується в системному зв'язку з іншими принципами податкового законодавства. Така норма не застосовується лише тоді, якщо вона суперечить принципу верховенства права в контексті права платника податку на мирне володіння майном.

(Постанова від 19.04.2022 у справі № 816/687/16: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104044775>)

Про визначення коду товару за УКТ ЗЕД і застосування ставок акцизного податку до імпортованого товару (суміші на основі зброджених напоїв)

Найбільш точний опис товару (суміші зі зброджених напоїв та суміші на основі зброджених напоїв) для цілей оподаткування акцизним податком – це саме «інші зброжені напої» (включаючи суміші зі зброджених напоїв і суміші на основі зброджених напоїв), фактична міцність яких вища за 1,2 % об'ємних одиниць етилового спирту, але не перевищує 22 % об'ємних одиниць етилового спирту (за кодом 2206 00 39 00). Акцизний податок за ввезений товар повинен сплачуватися за ставкою 8,02 грн за 1 літр.

(Постанова від 19.04.2022 у справі № 1.380.2019.005537: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104400856>)

Про збільшення суми грошового зобов'язання з податку на доходи фізичних осіб

Підставами кваліфікації отриманого фізичною особою доходу як доходу від здійснення господарської (підприємницької) діяльності є: реалізована особою діяльність з ознаками

господарської, з огляду на її систематичний характер упродовж 2013–2015 років, обсяги придбаного (збудованого шляхом фінансування будівництва) житла з метою подальшого продажу. Для застосування цих правил необхідна така умова, як отримання доходу фізичною особою – підприємцем, що передбачає реєстрацію особи підприємцем відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань».

(Постанова від 23.05.2022 у справі № 810/3116/18: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104759436>)

Про уналежнення моделі автомобіля до визначених Міністерством економічного розвитку і торгівлі України об'єктів для оподаткування транспортним податком

Під час уналежнення моделі автомобіля до визначених Міністерством економічного розвитку і торгівлі України об'єктів для оподаткування транспортним податком виправданим є застосування загальноприйнятого позначення об'єму двигуна в літрах, а не його детальних технічних характеристик у кубічних сантиметрах, оскільки цього достатньо для ідентифікації автомобіля. Такий підхід відображає економічні характеристики автомобіля, і відхилення на декілька тисячних від застосованого Міністерством економічного розвитку і торгівлі України показника в літрах об'єму двигуна не вказує на те, що відповідний автомобіль не є об'єктом оподаткування, оскільки це не впливає на його середньоринкову вартість.

(Постанова від 20.06.2022 у справі № 826/15940/18: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104952027>)

Про момент початку нарахування пені в податкових зобов'язаннях

Початок нарахування пені, встановлений у пп. 129.1.1 п. 129.1 ст. 129 Податкового кодексу України в редакції, чинній з 01.01.2017, пов'язаний зі спливом граничного строку сплати платником податків податкового зобов'язання, яке мало бути виконане, якби платник податків не порушив норми податкового законодавства і не занижив його у відповідний період. Тобто нарахування пені розпочинається з першого робочого дня, наступного за останнім днем граничного строку сплати платником цього зобов'язання за відповідний податковий (звітний) період, щодо якого виявлено заниження, а також за весь період заниження (зокрема, за період адміністративного та/або судового оскарження).

(Постанова від 27.09.2022 у справі № 380/7694/20: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106515961>)

Правові висновки судової палати з розгляду справ щодо захисту соціальних прав

Про незаконність відмови особі в наданні дозволу на розробку проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки згідно зі списком черговості

Відмова особі в наданні дозволу на розробку проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки з причини надання такого дозволу іншій особі та на підставі рекомендацій постійної депутатської комісії міської ради з питань містобудування, житлово-комунального господарства, інфраструктури, комунальної власності, енергозбереження та земельних відносин щодо надання земельних ділянок згідно зі списком черговості подання заяв є незаконною відповідно до ч. 7 ст. 118 Земельного кодексу

України, яка передбачає вичерпний перелік таких підстав.

(Постанова від 18.05.2022 у справі № 154/3345/16: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/104361505>)

Про необхідність підтвердження доказами наявності фактичних обставин під час розгляду заяви про забезпечення позову в справах про оскарження постанов органів Держпраці про накладення штрафу та їх оцінки судом

Підтвердження доказами наявності фактичних обставин є достатнім обґрунтуванням під час розгляду судом заяви про забезпечення позову в справах про оскарження постанов органів Держпраці про накладення штрафу. Суд у кожному випадку, керуючись конкретними доказами, повинен оцінювати всі обставини в сукупності та в ухвалі про забезпечення позову навести мотиви, з яких він дійшов висновку, що невжиття таких заходів може істотно ускладнити чи унеможливити виконання рішення суду або ефективний захист, або поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача, а також указати, у чому будуть полягати дії, спрямовані на відновлення прав позивача, оцінити складність учинення цих дій, установити, що витрати, пов'язані з відновленням прав, будуть значними.

(Постанова від 01.06.2022 у справі № 380/4273/21: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/104593158>)

Про право прокурора на звернення до адміністративного суду з позовом для захисту інтересів держави у сфері дотримання процедури надання спеціального дозволу на користування надрами

Звернення прокурора до суду в порядку адміністративного судочинства відповідає меті захисту суспільного інтересу – інтересів держави,

що охоплюють собою й інтереси певної територіальної громади, у сфері дотримання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами вимог законодавства про надра та встановленого порядку надання спеціального дозволу на користування надрами, а тому за відсутності державного органу, уповноваженого на звернення з відповідним позовом до суду, прокурор, звертаючись до суду з позовом, діє відповідно до вимог ст. 53 КАС України та ч. 3 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру».

(Постанова від 29.11.2022 у справі № 240/401/19: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107599033>)

Правові висновки судової палати з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян

Про дотримання строку подання апеляційної скарги на рішення суду першої інстанції, ухваленого за правилами ст. 287 КАС України

Спеціальний (десятиденний) строк на апеляційне оскарження рішення суду першої інстанції в справах з приводу рішень, дій або бездіяльності органу державної виконавчої служби, приватного виконавця, установлений ст. 287 КАС України, є імперативним та обов'язковим для його застосування в цій категорії справ, незалежно від правового статусу суб'єктів в адміністративному процесі.

(Постанова від 09.06.2022 у справі № 300/1617/20: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/104694594>)

ПРАВОВІ ВИСНОВКИ ОБ'ЄДНАНОЇ ПАЛАТИ

Суд, який розглядає справу в касаційному порядку в складі колегії суддів або палати, передає справу на розгляд об'єднаної палати, якщо ця колегія або палата вважає за необхідне відступити від висновку щодо застосування норми права в подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленому рішенні ВС у складі колегії суддів з іншої палати або в складі іншої палати чи об'єднаної палати.

Упродовж 2022 року об'єднана палата діяла в складі таких суддів: Жанна Мельник-Томенко, Олена Калашнікова, Наталія Коваленко, Ігор Олендер, Андрій Рибачук, Михайло Смокович, Раїса Ханова.

Цього року об'єднана палата ухвалила 3 судових рішення.

Про неможливість стягнення судових витрат зі сплати судового збору на користь позивача – суб'єкта владних повноважень у разі відмови від позову

У разі відмови позивача – суб'єкта владних повноважень від позову внаслідок його задоволення відповідачем на стадії апеляційного чи касаційного перегляду витрати суб'єкта владних повноважень на сплату судового збору за подання позовної заяви не підлягають розподілу та стягненню за будь-яких результатів розгляду справи (задоволення або відмова в задоволенні позову як повністю, так і частково), крім судових витрат, пов'язаних із залученням свідків і проведенням експертиз.

(Постанова від 29.08.2022 у справі № 826/16473/15: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105973567>)

Про неможливість перегляду судового рішення, яким відмовлено в задоволенні позовних вимог, у зв'язку з виключними обставинами на підставі п. 1 ч. 5 ст. 361 КАС України

Рішення суду, яким відмовлено в задоволенні позовних вимог, не підлягає примусовому виконанню, а тому, у розумінні п. 1 ч. 5 ст. 361 КАС України, не може переглядатися за виключними обставинами.

Установлена Конституційним Судом України неконституційність (конституційність) закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого (не застосованого) судом при вирішенні справи, має значення передовсім як рішення загального характеру, яким визначається правова позиція для вирішення наступних справ, а не як підстава для перегляду справи з ретроспективним застосуванням нової правової позиції і зміни таким чином стану правової визначеності, уже встановленої остаточним судовим рішенням у справі.

(Ухвали від 21.12.2022 у справі № 140/2217/19: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107984435>, від 22.12.2022 у справі № 805/1312/16-a: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108025724>)

ДІЯЛЬНІСТЬ АПАРАТУ СУДУ

У 2022 році апарат суду стикнувся з небаченими до цього часу викликами (повітряні тривоги, кіберзагрози, періодичні відключення електроенергії, тепло- та водопостачання), від вирішення яких залежало забезпечення безпечної та безперебійної роботи суду в умовах воєнного стану.

Водночас цього року стали активніше використовуватися цифрові інструменти управління справами, сервіси відеоконференцій і засоби електронного спілкування.

■ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

В умовах воєнного стану управління персоналом набуло неабиякого значення і вимагало розроблення нових, адаптованих до зовнішніх умов, інструментів управління. На передній план в таких умовах вийшли питання забезпечення безпеки, збереження (утримання) персоналу, швидкий та якісний підбір персоналу на посади, які потребують термінового зайняття, та підтримання належної продуктивності праці.

З перших днів війни головним пріоритетом для суду стала безпека працівників, їхніх родин і відвідувачів суду. Для працівників, які мали можливість виконувати завдання за межами суду, було запроваджено дистанційний режим роботи. Відпустка була надана всім, хто звернувся з проханням про її надання. Мінімізація бюрократизму (зменшення кількості осіб, які погоджують заяви, збільшення каналів подачі заяв і способів їх оформлення) дала змогу зробити управління більш гнучким, швидко ухвалювати рішення, адаптувати роботу суду до мінливих умов. Незмінним залишався щоденний постійний зв'язок з кожним працівником незалежно від місця його перебування.

Ключовим фактором для забезпечення безперервності управління персоналом

та адаптивності, яка була потрібна як на організаційному, так і на індивідуальному рівні, стало значне зростання використання цифрових технологій.

З метою спрощення процедури ухвалення кадрових рішень щодо посад державної служби 12.05.2022 ухвалено Закон України № 2259-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану» (набув чинності 20.05.2022), яким урегульовано питання про призначення на посади державної служби громадян України в період дії воєнного стану, яке без конкурсного відбору здійснює керівник державної служби або суб'єкт призначення.

Отже, у 2022 році подано одну пропозицію щодо оголошення конкурсу на зайняття вакантної посади державної служби та призначено на посади державної служби в період дії воєнного стану п'ятнадцятьох осіб.

Після припинення чи скасування воєнного стану, але не пізніше ніж шість місяців із дня його припинення чи скасування, на ці посади буде оголошено конкурс.

КІЛЬКІСТЬ ПРИЗНАЧЕНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Секретаріат КАС ВС	27
Структурні підрозділи апарату ВС, які здійснюють організаційне забезпечення діяльності КАС ВС	0
Всього	27

КІЛЬКІСТЬ ЗВІЛЬНЕНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Секретаріат КАС ВС	35
Структурні підрозділи апарату ВС, які здійснюють організаційне забезпечення діяльності КАС ВС	1
Всього	36

ЗА КАТЕГОРІЯМИ ПОСАД

КІЛЬКІСТЬ ПРИЗНАЧЕНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Державні службовці категорії «Б»:	1
Державні службовці категорії «В»:	19
Патронатна служба:	7

КІЛЬКІСТЬ ЗВІЛЬНЕНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Державні службовці категорії «Б»:	1
Державні службовці категорії «В»:	23
Патронатна служба:	12

Плинність персоналу у 2022 році становила 11 % і насамперед була пов'язана з переміщенням працівників у більш безпечні регіони України або за її межі внаслідок російської збройної агресії.

Спрощення окремих процесів і процедур на державній службі також торкнулося оцінювання результатів службової діяльності. Це оцінювання залишилося обов'язковим і проведено на підставі показників результативності, ефективності та якості, визначених з урахуванням посадових обов'язків державного службовця, а також дотримання ним правил етичної поведінки та вимог законодавства у сфері запобігання корупції, виконання індивідуальної програми підвищення рівня професійної компетентності державного службовця (індивідуальної програми професійного розвитку).

З метою відстеження прогресу у виконанні завдань і контролю за їх виконанням щокварталу

здійснено моніторинг стану виконання завдань і досягнення ключових показників результативності.

Якщо завдання неможливо виконати або ключовий показник був недосяжним через об'єктивні причини, таке завдання або ключовий показник не переглядався, бал за таке завдання не виставлявся, а показник не враховувався при оцінюванні всього завдання. Ця умова стала особливістю оцінювання державних службовців у 2022 році.

У жовтні 2022 року оцінювання пройшли 195 державних службовців. За його результатами 189 працівників отримали відмінну оцінку та б – позитивну. Цей високий показник свідчить про те, що, незважаючи на важкі умови, в яких жили й працювали державні службовці впродовж року, вони максимально виконали визначені завдання та пройшли навчання з підвищення рівня професійної компетентності.

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У секретаріаті КАС ВС належної уваги приділено плануванню роботи та здійсненню контролю за реалізацією управлінських рішень, який відбувається у формі нарад керівників структурних підрозділів.

У 2022 році організовано та проведено 18 нарад (2 – в онлайн-режимі), на яких обговорювалися пріоритетні завдання, питання планування роботи секретаріату суду, організації та оптимізації робочих процесів, зокрема в умовах воєнного стану, ефективного та раціонального використання ресурсів і бюджетних коштів, проведення заходів за участю суддів і працівників суду, вирішення актуальних питань, результатів виконання завдань, досягнутих протягом року показників роботи, а також проблемні питання, з якими стикалися в роботі, та шляхи їх вирішення.

Наради за результатами роботи у 2021 році та першому півріччі 2022 року проведено за участю голови КАС ВС Михайла Смоковича.

УПРАВЛІННЯ ДОКУМЕНТАМИ

Головним завданням працівників апарату під час роботи з документами є суворе дотримання строків їх опрацювання.

Відповідно до КАС України процесуальні документи, що подаються до суду і можуть бути предметом судового розгляду, у порядку надходження підлягають обов'язковій реєстрації в день їх надходження.

У разі надходження документів після закінчення робочого дня або ж у неробочі дні реєстрація документів здійснюється в перший наступний робочий день. Розподілені справи передаються судді-доповідачу в день надходження або не пізніше наступного робочого дня. Документи, що надійшли напередодні розгляду справи або в день її розгляду, передаються суддям-доповідачам негайно.

У 2022 році опрацьовано та зареєстровано

165 868

документів у т.ч.:	касаційних скарг	37 858
	апеляційних скарг	20
	адміністративних позовів	184
	заяв за нововиявленими обставинами	35
	заяв за виключними обставинами	13
	справ	4477
	додаткових матеріалів (заяв / клопотань тощо)	31 390
	поштових повідомлень (зворотних повідомлень)	84 818
	документів загального діловодства	7073

з них документів, що надійшли через підсистему «Електронний суд»

13 697

у т.ч.:	касаційних скарг	8459
	апеляційних скарг	3
	адміністративних позовів	31
	заяв за нововиявленими обставинами	4
	додаткових матеріалів (заяв / клопотань тощо)	5200

Відправлено кореспонденції

107 113

у т.ч.:	простої	76
	рекомендованої	4238
	з повідомленням про вручення	96 317
	передано кур'єром	458
	посилки та бандеролі	3798
	фельд'єгерським зв'язком	29
	засобами електронного зв'язку	2197

У 2022 році відбулося зростання рівня використання підсистеми «Електронний суд» – функціоналу, який допомагає створювати та надсилати в електронному вигляді процесуальні документи до суду, а також отримувати інформацію про результати розгляду таких документів судом.

Протягом 2022 року через цю підсистему надійшло 13 697 документів проти 3453 документів у 2021 році. Кількість документів, надісланих судом у 2022 році, становила 428 015 одиниць проти 218 140 документів у 2021 році.

У березні 2022 року, коли тривали бої на підступах до Києва, суд мав можливість отримувати документи лише в електронному вигляді: через підсистему «Електронний суд» чи за допомогою електронної пошти. Саме в цей період в суді запроваджено реєстрацію таких документів та їх передачу судді-доповідачу виключно в електронній формі. З того часу розгляд матеріалів позовних заяв, апеляційних та касаційних скарг до відкриття відповідного провадження здійснюється в електронній формі. У разі відкриття провадження та розгляду справ судами попередніх інстанцій у паперовій формі отримані документи роздруковуються.

З початком повномасштабної агресії РФ суд стикнувся з питанням забезпечення збереження матеріалів судових справ. На той час їх кількість становила понад 11 тисяч. За таких умов найімовірніше можна було забезпечити збереження та переміщення цих матеріалів в електронній формі із застосуванням заходів резервного копіювання із системи автоматизованого документообігу суду. Переміщення такої інформації в електронному вигляді є найшвидшим та найменш ресурсовитратним.

Економічні й екологічні переваги е-суду (зменшення поштових витрат, споживання паперу, оптимізація використання часових ресурсів тощо) є очевидними. Тому працівники суду готові підвищувати рівень використання інструментів електронного судочинства та спонукають до цього учасників судового процесу шляхом відповідних

роз'яснень.

Для реалізації функціонування, оновлення, удосконалення в суді автоматизованої системи документообігу суду та підсистеми «Електронний суд» суд взаємодіє з Державною судовою адміністрацією України, Державним підприємством «Інформаційні судові системи» та Державним підприємством «Центр судових сервісів», які є адміністраторами відповідних систем.

■ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВИХ ЗАСІДАнь

Безпосередню участь у виконанні суддями завдання щодо здійснення судочинства беруть помічники суддів, консультанти суду, секретарі судового засідання та судові розпорядники, кожен з яких у межах повноважень здійснює обов'язки щодо підготовки адміністративних справ до судового розгляду та забезпечення проведення судових засідань.

2022 рік підкреслив важливість належної процесуальної комунікації між судами, між учасниками судового процесу під час підготовки апаратом суду справ до розгляду та організації проведення судових засідань.

Зокрема, постали питання щодо витребування та повернення справ до судів, розташованих на територіях, на яких ведуться активні бойові дії та які перебувають під тимчасовою окупацією, а також судів, до яких передано велику кількість судових справ у зв'язку зі зміною їх територіальної підсудності.

Під час витребування та повернення справ до таких судів, за погодженням з їх керівництвом, застосовувався гнучкий підхід з урахуванням наявності людських та матеріальних ресурсів для їх прийняття та забезпечення збереження.

У цей час уперше для розгляду справ у касаційному порядку були використані матеріали електронної справи.

Війна загострила питання зворотного зв'язку зі сторонами судового процесу, оскільки багато

учасників судового процесу змінили місце проживання (перебування) тимчасово чи постійно.

У дні усних слухань судових справ оперативність виконання окремих завдань (повідомлення учасників судового процесу про зміну в графіку слухань справ, забезпечення виконання відвідувачами суду інструкцій у разі оголошення повітряної тривоги тощо) була зумовлена необхідністю забезпечення безпеки відвідувачів, збереження їх життя і здоров'я. З метою оперативного доведення до відома учасників судових засідань інформації про зміну у графіку слухань справ використовувалися всі доступні засоби зв'язку та комунікації.

Використання електронного процесуального документообігу в підсистемі Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи «Електронний суд» на виконання рекомендацій Ради суддів України, викладених у рішенні від 05.08.2022 № 26, доповнено використанням електронної пошти для надсилання викликів і повідомлень, обміну процесуальними документами з учасниками судових проваджень, які не зареєстровані в підсистемі «Електронний кабінет».

Судові розпорядники у взаємодії з Управлінням державної охорони України, Службою судової охорони, Національною поліцією України та Національною гвардією України забезпечують підтримання громадського порядку в залі судового засідання та в приміщенні суду. У звітному році надіслано 1 лист щодо присутності співробітників поліції в приміщенні суду під час розгляду справи.

Упродовж року судові розпорядники забезпечили безперервне чергування на пункті реєстрації учасників судового засідання та здійснювали формування електронних списків призначених до розгляду судових справ з їх подальшим розміщенням на екранах моніторів біля залів судових засідань. Крім того, судові розпорядники здійснювали контроль за дотриманням протиепідемічних заходів учасниками судових засідань (обов'язкове використання масок, дотримання соціальної дистанції тощо), а також

правил безпеки під час оголошення повітряної тривоги.

У 2022 році забезпечено проведення 9878-ми судових засідань, у тому числі 317-ти засідань у режимі відеоконференції (249 засідань проведено за участю сторін поза межами приміщення суду, 37 – із трансляцією на YouTube).

З 05.10.2021 фіксування судових засідань у режимі відеоконференції поза межами приміщення суду, а також з використанням власних технічних засобів здійснюється засобами підсистеми відеоконференцв'язку Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, що забезпечує відеозапис судового засідання та ведення протоколу в електронній формі. Запроваджене для запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) проведення судового засідання, в якому учасники справи беруть участь у режимі відеоконференції поза межами приміщення суду з використанням власних технічних засобів, успішно застосовано також в умовах воєнного стану.

Із червня 2022 року підсистему відеоконференцв'язку доповнено функцією фіксування судового засідання. Для забезпечення фіксування судового засідання в підсистемі відеоконференцв'язку Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи працівники відділу інформатизації та захисту інформації (І) провели її тестування та відповідне навчання секретарів судового засідання, а також здійснювали постійну технічну підтримку.

Учасників судового процесу ознайомлено з матеріалами 266-ти адміністративних справ.

■ ВНУТРІШНЯ КОМУНІКАЦІЯ

У 2022 році надзвичайно важливим стало забезпечення чіткої, доступної, послідовної та безперервної комунікації із суддями та працівниками апарату.

Воєнний час вимагав відкрито та проактивно ділитися інформацією з працівниками, пропонувати

їм чіткий план діяльності та визначення пріоритетних завдань, підтримувати цінності, що об'єднують колектив, що дозволило йому впевнено рухатися вперед. Ми намагалися вибудувати комунікацію з урахуванням життєвих обставин, в яких опинилися працівники, потреби в підтримці та розумінні. Оперативна інформація для персоналу надсилалася електронною поштою та в групові чати різних застосунків.

Суд також продовжував використовувати структуровані канали обміну інформацією, кожен з яких має своє призначення. Для забезпечення доступу до інформації продовжували підтримку мережевих ресурсів – мережевих папок, які містять інформацію про діяльність Пленуму ВС, зборів суддів ВС у КАС, дозволяють обмінюватися проектами документів у межах структурних підрозділів і між ними; нарощували присутність на сайті «Інтранет Верховного Суду», який групує відповідну кадрову, аналітично-статистичну, довідкову інформацію, інформацію щодо профспілкової діяльності, важливі повідомлення, розвивали сайт «Інтранет Касаційного адміністративного суду», який містить інформацію щодо роботи автоматизованої системи документообігу суду тощо.

За 5 років роботи в КАС ВС з'явилися незмінні традиції, які підтримує весь колектив (привітання з державними та професійними святами, нагородження працівників, відзначення Всесвітнього дня вишиванки, написання Всеукраїнського радіодиктанту національної єдності в День української писемності та мови, святкового щедрування, висаджування дерев і квітів, різноманітні спортивні змагання).

Надзвичайно мотивувала та надихала працівників участь у спортивно-благодійному проєкті «Пробіг під каштанами», благодійному турнірі з мініфутболу за участю команд адміністративних судів.

Поряд із відомими для всіх заходами позитивний вплив мали спільні волонтерські проєкти зі збору коштів для ЗСУ, для мобілізованих працівників, членів їх сімей, донація крові, підготовка дитячих малюнків для наших захисників, плетіння маскувальних сіток.

■ ЗДОРОВ'Я ТА БЕЗПЕКА ПРАЦІВНИКІВ

Упродовж року в суді періодично відбувалися навчання суддів і працівників апарату щодо цивільного захисту в період воєнного стану.

Для учасників навчань проведено заняття з відпрацювання алгоритмів дій у надзвичайних ситуаціях – щодо правил поведінки під час повітряної тривоги, евакуації (навчання 03.02.2022 провів головний спеціаліст відділу з питань цивільного захисту Печерської районної в місті Києві державної адміністрації), попередження ризиків від вибухонебезпечних предметів, поведінки під час обстрілів (навчання провели відповідно 26 та 30.09.2022 інспектори ГО «Асоціація саперів України»), хімічної та ядерної небезпеки (лекцію

11.11.2022 прочитав представник Київських територіальних курсів цивільного захисту та безпеки життєдіяльності управління ДСНС України у м. Києві).

Окремо проведено навчання, під час яких акцентовано увагу на активностях, спрямованих на психологічну підтримку працівників (навчання 27.01.2022 провели психологи Головного управління ДСНС України у м. Києві), надання домедичної допомоги постраждалим (навчальні тренування провели: 16.06.2022 – фахівець Управління державної охорони, 21.06.2022 – тренери Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту, 06.07.2022 – тренери Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського).

У межах проекту РЕ в Україні «Підтримка судової влади України в забезпеченні кращого доступу до правосуддя» в межах міжнародної технічної допомоги та в гуманітарних цілях ВС передані медичні аптечки та 05.08.2022 інструктор з першої допомоги Олег Картавий провів вебінар для суддів та працівників апарату ВС, під час якого надано інформацію про вміст такої медичної аптечки, призначення медичних препаратів і правила надання невідкладної медичної допомоги, а 21.10.2022 – вебінар «Емоційна стійкість судді та працівника апарату суду як запорука забезпечення права на доступ до суду в умовах війни», під час якого Віктор Вус, міжнародний експерт Ради Європи, міжнародний спеціаліст Всесвітньої федерації психічного здоров'я, представник Ізраїльської

коаліції терапії травми, зауважив на особливостях поведінки осіб, які пережили психотравмвальні ситуації, способах нормалізації реакцій на важкі події, зменшення впливу фізіологічних реакцій на стрес.

З метою підвищення рівня обізнаності суддів та працівників апарату про найближчі укриття розроблено та поширено відповідну інформацію. Для відвідувачів суду така інформація розміщена в доступних місцях.

Також ужито заходів для дублювання сповіщення про повітряну тривогу в приміщенні суду.

КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ

СПІВРОБІТНИКИ

ОСОБИ, ЯКІ МАЮТЬ НАУКОВІ СТУПЕНІ

 39 суддів

із них:

ступінь доктора юридичних наук	17
ступінь кандидата юридичних наук	20
ступінь доктора філософії	2

 19 працівників апарату

із них:

ступінь доктора юридичних наук	1
ступінь кандидата юридичних наук	15
ступінь доктора філософії	3
зі спеціальності «Журналістика»	1

ОСОБИ, ЯКІ МАЮТЬ УЧЕНІ ЗВАННЯ

 13 суддів

із них:

учене звання професора	7
учене звання доцента	6

 5 працівників апарату

із них:

учене звання професора	2
учене звання доцента	2
звання старшого наукового співробітника	1

ГЕНДЕРНИЙ РОЗПОДІЛ

 Жінки

із них:

судді	27
керівництво апарату	17
працівники апарату	215

 Чоловіки

із них:

судді	26
керівництво апарату	7
працівники апарату	80

СЕРЕДНІЙ ВІК

судді	49
працівники апарату	36

ПРАЦІВНИКИ, ЯКІ Є УЧАСНИКАМИ БОЙОВИХ ДІЙ

із них:	
судді	2
працівники апарату	2

ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО РІВНЯ

У КАС ВС постійно створюються умови для виконання вимог щодо підтримання кваліфікації суддів, підвищення їхнього професійного рівня, а також для підвищення рівня професійної компетентності державних службовців.

На виконання Антикорупційної програми Верховного Суду на 2021–2024 роки в лютому 2022 року Національне агентство з питань запобігання корупції провело вебінар на тему «Особливості декларування 2022», в якому взяли участь 51 суддя та 107 державних службовців.

Підвищення рівня професійної компетентності державних службовців проводиться протягом проходження служби, а підвищення кваліфікації – не рідше одного разу на три роки. У 2022 році 101 державний службовець підвищив кваліфікацію (один раз на три роки).

Державні службовці, призначені вперше на посаду державної служби, протягом року з дня їх призначення проходять професійне навчання. Таких працівників у 2022 році призначено двоє, і вони пройшли відповідне професійне навчання.

Необхідність професійного навчання державного службовця визначається його безпосереднім керівником і службою управління персоналом за результатами оцінювання службової діяльності.

Державний службовець за результатами

оцінювання службової діяльності разом зі службою управління персоналом складає індивідуальну програму підвищення рівня професійної компетентності, яку погоджує його безпосередній керівник і затверджує керівник самостійного структурного підрозділу, в якому він працює.

Упродовж 2022 року 220 державних службовців підвищили рівень професійної компетентності відповідно до складеної індивідуальної програми. З них 219 державних службовців виконали індивідуальну програму в повному обсязі, що свідчить про заінтересованість працівників апарату в постійному фаховому зростанні.

Загалом державні службовці отримали 517 сертифікатів за результатами професійного навчання на різних освітніх платформах за такими напрямками професійного навчання: удосконалення рівня володіння державною мовою; тайм-менеджмент у публічному управлінні; запобігання корупції та забезпечення доброчесності в органах публічної влади; лідерство в публічному управлінні; комунікація та взаємодія; доступ до публічної інформації; застосування Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод і практики ЄСПЛ; підготовка та підвищення рівня кваліфікації помічників суддів, консультантів і секретарів судового засідання; робота з підсистемою

відеоконференцзв'язку ЄСІТС; взаємодія підсистеми «Електронний суд» з КП «ДСС»; управління персоналом у системі «Кадри WEB»; основи кібергігієни.

У 2022 році продовжено практику проведення внутрішніх навчань (тренінгів) працівників суду з питань, які виникають під час здійснення ними повноважень.

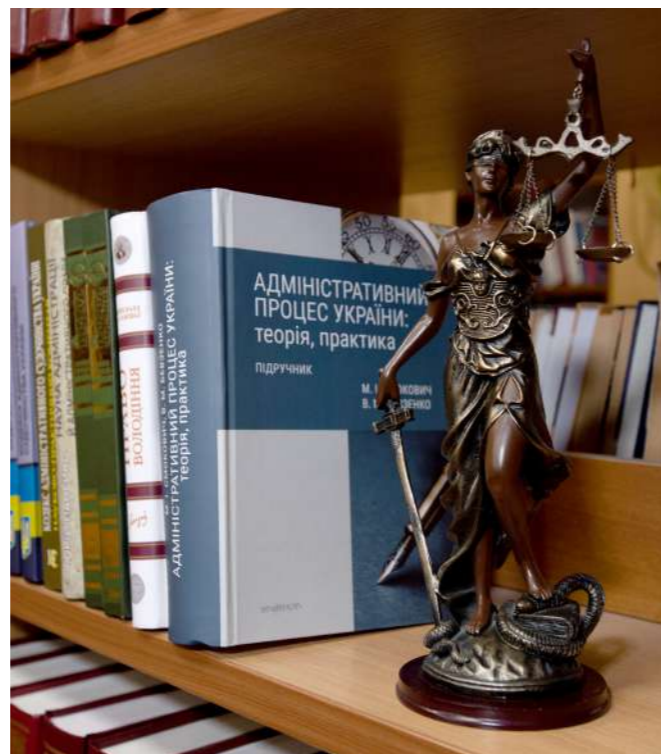
У зв'язку з початком 26.01.2022 виборчого процесу проміжних виборів народного депутата України 27.03.2022 в одномандатному виборчому окрузі № 206 (Чернігівська область) управління забезпечення роботи судової палати з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян організувало навчання з актуальних питань забезпечення судового розгляду адміністративних справ, пов'язаних з виборчим процесом.

Під час навчання висвітлено питання щодо особливостей розгляду справ, пов'язаних з виборчим процесом проміжних виборів народних депутатів України 27.03.2022 (Наталія Богашева, науковий консультант), щодо особливостей організації роботи ВП ВС під час виборчого процесу (Павло Атаманський, начальник управління), щодо взаємодії з офіційними спостерігачами від іноземних держав, міжнародних організацій та їх перебування в приміщенні суду під час розгляду справ, пов'язаних з виборчим процесом (Світлана Пилипець, начальник відділу), щодо спілкування з представниками засобів масової інформації під час розгляду справ, пов'язаних з виборчим процесом (Галина Гаєвська, головний спеціаліст), щодо питань, які можуть виникати під час використання комп'ютерної техніки, програмного забезпечення та роботи з електронною поштою під час виборчого процесу (Дмитро Вишнівський, Артур Кожевников, головні спеціалісти).

Захід відбувся 28.01.2022. Участь у ньому взяли секретарі судового засідання, у тому числі ті, які забезпечують організацію роботи суддів ВП ВС, головні спеціалісти управління забезпечення

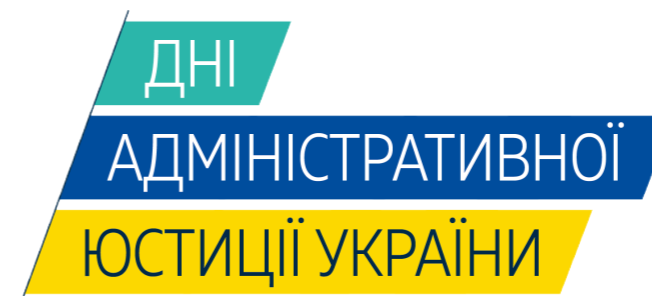
роботи судової палати з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян, працівники служби судових розпорядників (на правах відділу), відділу розгляду звернень та надання публічної інформації, управління забезпечення автоматизованого документообігу, загалом – 55 державних службовців.

Крім професійного навчання, кожна посадова особа в день прийняття на роботу та регулярно протягом подальшої трудової діяльності (щонайменше раз на три роки) повинна проходити навчання з питань охорони праці. Подібні вимоги висуваються щодо проходження навчання у сфері цивільного захисту (у перший рік призначення на посаду і періодично один раз на три роки). На виконання таких вимог два державних службовці 12.05.2022 пройшли навчання з перевірки знань Правил пожежної безпеки в Україні, яке забезпечила група компаній «Новатор», один державний службовець 08.09.2022 пройшов навчання з цивільного захисту в Інституті державного управління у сфері цивільного захисту.

ПОДІЇ ТА СПІВПРАЦЯ

ДНІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

Щороку з 20 червня до 10 липня адміністративні суди відзначають Дні адміністративної юстиції України шляхом проведення тематичних міжнародних науково-практичних конференцій, круглих столів, семінарів, публікації наукових праць, залучення правників, науковців, студентської правничої спільноти, організації урочистостей, конкурсів, спортивних змагань серед працівників судових установ, інших заходів, спрямованих на зміцнення авторитету судової влади та забезпечення кращого доступу до правосуддя.

Цього року Дні адміністративної юстиції України були присвячені 20-й річниці запровадження адміністративного судочинства в Україні.

П'ята міжнародна науково-практична конференція «Адміністративна юстиція в Україні: проблеми теорії та практики. Податкові спори в адміністративному судочинстві»

Потужним інформаційним меседжем і знаковою візитівкою Днів адміністративної юстиції України є щорічна міжнародна науково-практична конференція, представницький склад якої забезпечує надвисокий рівень теоретико-правової та практичної фаховості у сфері адміністративного судочинства.

Зміни в податковій політиці та ефективні механізми розв'язання податкових спорів, аналіз судової практики та міжнародного досвіду розгляду окремих категорій податкових спорів, оподаткування в умовах воєнного стану – таким темам була присвячена П'ята міжнародна науково-практична конференція «Адміністративна юстиція в Україні: проблеми теорії та практики. Податкові спори в адміністративному судочинстві», яку в онлайн-режимі провів КАС ВС 04–05.07.2022. Захід організований у співпраці та за підтримки постійних національних і міжнародних партнерів: Національної академії правових наук України, Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Проекту ЄС «Право-Justice», Координатора проектів ОБСЄ в Україні, Проекту РЕ «Внутрішнє переміщення в Україні: розробка тривалих рішень. Фаза II», Німецького фонду міжнародного правового співробітництва (IRZ).

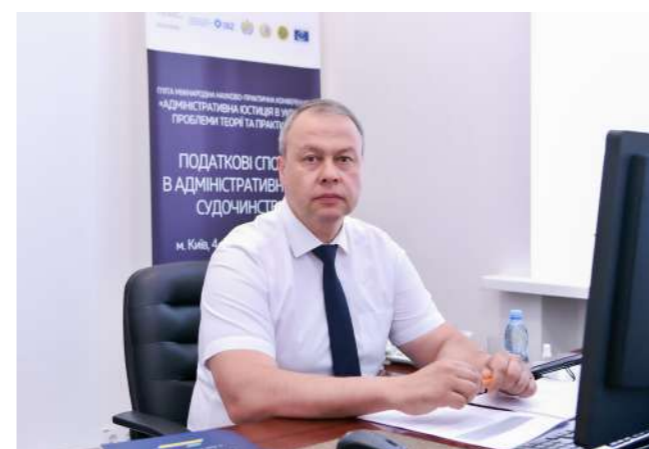
Вітаючи учасників конференції, Голова ВС Всеволод Князев зазначив: «Сьогодні основна увага українського суспільства прикута до війни, водночас тематика розгляду податкових

спорів залишається не менш актуальною, адже саме завдяки податковій політиці держава має провадити виняткову економічну політику, яка б давала змогу забезпечувати належне фінансування Збройних сил України». За його словами, не можна залишати поза увагою і вплив податків на економічну та ділову активність, які зазнали суттєвих змін у зв'язку з воєнними діями, внутрішньою та зовнішньою міграцією, фактичним руйнуванням підприємств, інфраструктури. Нині в органах влади активно обговорюється концепція подальшої податкової політики в умовах війни, що потрібно для швидкого післявоєнного відновлення, створення сприятливого інвестиційного клімату в Україні. Всеволод Князев також зазначив: «Без сумніву, важливим у контексті конференції є і питання європейської інтеграції та потенційна реалізація підвищених вимог до адміністрування податків і зборів, із чим буде пов'язаний статус кандидата України в члени Європейського Союзу». Голова КАС ВС Михайло Смокович у вітальній промові зазначив, що цього року захід присвячений обговоренню актуальних проблем податкових правовідносин, які, як і предмет податкового спору, є багатоаспектними. Предмет судового спору у сфері вказаних відносин може стосуватися не лише правил «внутрішнього» оподаткування, а й тих, що виникають із міжнародного оподаткування

та трансфертного ціноутворення. Належне розв'язання таких спорів потребує від суддів системних і глибоких професійних знань. Михайло Смокович зауважив: «Фахове спілкування з колегами та можливість обмінятися професійним досвідом є, безумовно, гарною платформою для отримання необхідної інформації у сфері оподаткування».

З вітальними промовами також виступили Голова Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики Данило Гетманцев, Директор Німецького фонду міжнародного правового співробітництва (IRZ) Штефан Хюльсхорстер, Голова Офісу Ради Європи, Представник Генерального секретаря Ради Європи з питань координації програм співробітництва Ради Європи Стен Ньорлов, Заступник керівника Проєкту ЄС «Право-Justice» Оксана Цимбрівська, в. о. Голови Державної податкової служби України Тетяна Кірієнко, ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Анатолій Гетьман, президент Національної академії правових наук України Олександр Петришин. Модерували роботу секцій суддя ВС у КАС, секретар судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів Раїса Ханова та судді цієї судової палати Ігор Олендер, Микола Гімон, Наталія Блажівська, Ірина Желтобрюх.

Детальніше про перебіг конференції можна дізнатися за посиланнями:

<https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1291790/>

<https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1293849/>

З матеріалами конференції можна ознайомитися за посиланням: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/konferencii/2022_01_07_konferentsiia_4_5_07_2022

Онлайн-зустріч представників адміністративних судів на тему «Історія, сучасність і майбутнє адміністративних судів»

08.07.2022 з нагоди 20-ї річниці системи адміністративних судів за ініціатииви КАС ВС відбулася онлайн-зустріч представників адміністративних судів на тему «Історія, сучасність і майбутнє адміністративних судів».

Участь у зустрічі взяли Голова ВС Всеволод Князєв, голова КАС ВС Михайло Смокович, голови окружних та апеляційних адміністративних судів.

Під час зустрічі Михайло Смокович виступив з доповіддю щодо становлення адміністративного судочинства в Україні та його сучасного стану. Про роль адміністративних судів у розвитку суспільства, правової культури суб'єктів владних повноважень та громадянського суспільства в сьогоднішній, а також розвиток адміністративної юстиції, з огляду на вимоги часу, еволюцію людини, держави та політичного середовища, розповів голова Сьомого апеляційного адміністративного суду Віталій Кузьмишин. Голова Восьмого апеляційного адміністративного суду Олег Заверуха у своєму виступі акцентував увагу на основних етапах становлення адміністративної юстиції у місті Львові, окреслив пріоритети в діяльності Восьмого апеляційного адміністративного суду, сучасні виклики та перспективи розвитку. Про проблеми створення і започаткування адміністративного судочинства в Одеському окружному адміністративному суді доповів голова Одеського окружного адміністративного суду Олег Глуханчук, а про кроки розбудови та сучасні виклики адміністративної юстиції на Запоріжжі – голова Запорізького окружного адміністративного суду Олег Прудивус. Голова Луганського окружного адміністративного суду Тетяна Смішлива виступила з темою щодо дистанційного судочинства і роботи в електронному суді.

У межах відзначення Днів адміністративної юстиції працівники суду з нагоди 20-ї річниці із часу запровадження системи адміністративних

судів підготували фотодокументальну виставку «Адміністративним судам – 20 років». Документи та світлини цієї виставки відображають основні етапи створення та становлення адміністративних судів в Україні.

З цією фотодокументальною виставкою можна ознайомитися за посиланням:

https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2022-prezent/Photovystavka.pdf

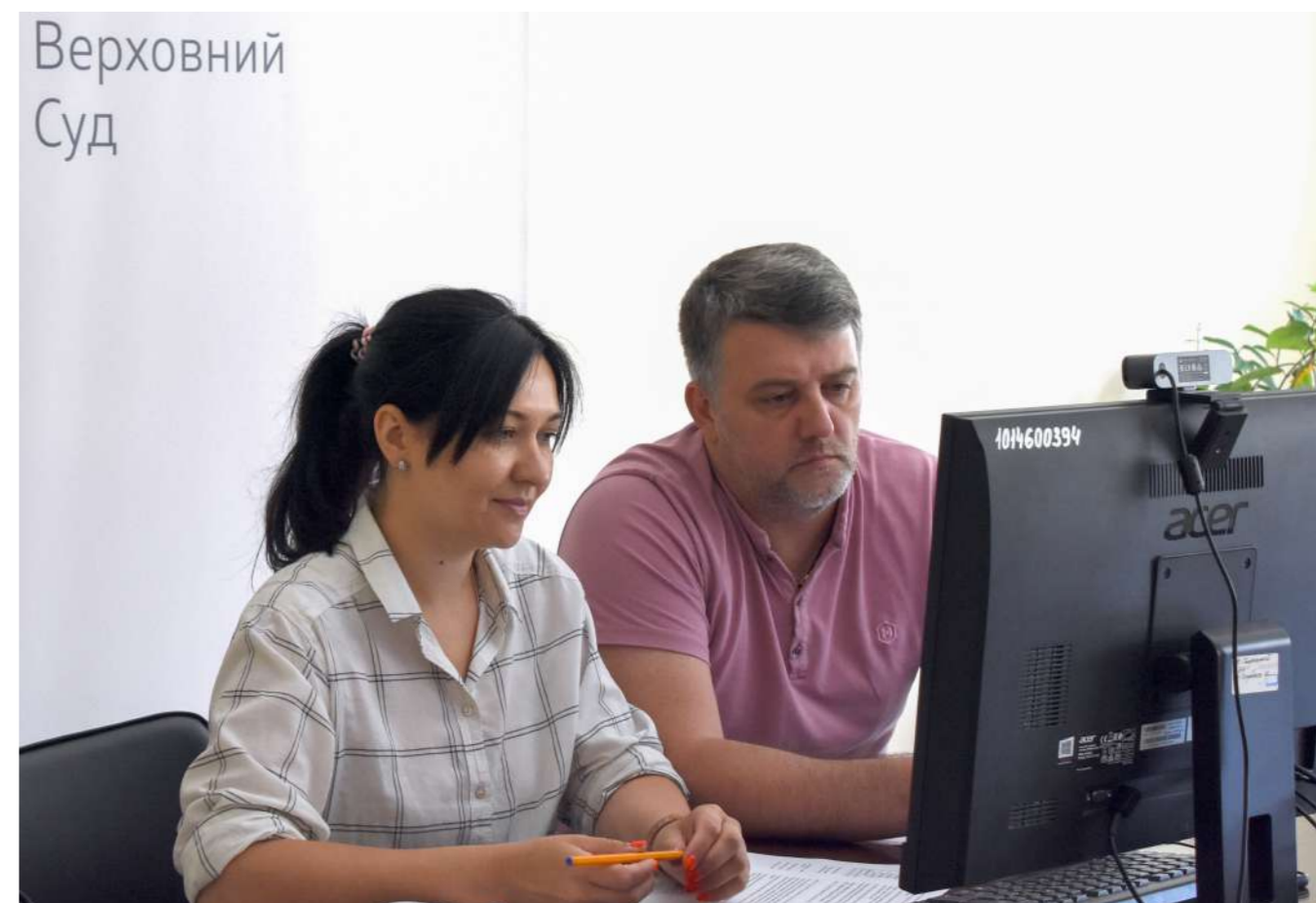
«Поділися своїм досвідом»

29.06.2022 в межах проекту «Поділися своїм досвідом» в онлайн-режимі відбулася фахова зустріч працівників секретаріату КАС й апарату Житомирського окружного адміністративного суду. У ній узяли участь: від КАС – начальник управління забезпечення автоматизованого документообігу суду Віктор Магрело, начальник відділу канцелярії управління забезпечення автоматизованого документообігу суду Анастасія Скопець, начальник відділу опрацювання документів управління забезпечення автоматизованого документообігу суду Павло Сирота, начальник відділу забезпечення функціонування автоматизованої системи та електронного суду управління забезпечення автоматизованого документообігу суду Володимир Силкін, завідувач сектору архівної справи управління

забезпечення автоматизованого документообігу суду Зоя Карпова; від ЖОАС – заступник керівника апарату Олена Заріцька, начальник відділу реєстрації позовних заяв Андрій Батюх, начальник відділу документального забезпечення Олена Кондренко.

Під час зустрічі обговорено питання щодо особливостей організації роботи канцелярії, опрацювання та реєстрації документів, що надходять до суду через підсистему «Електронний суд» та електронною поштою, порядку передачі кореспонденції судді, порядку здійснення автоматизованого розподілу справ, особливостей роботи архіву суду першої інстанції та знищення адміністративних справ під час дії воєнного стану.

За підсумками зустрічі її учасники домовилися організувати візит працівників ЖОАС до КАС ВС для ознайомлення з його роботою.

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ЗАХОДИ

КАС ВС є активним учасником науково-практичних заходів за участю представників органів судової влади України, наукових і дослідних установ, міжнародних експертів і представників неурядових організацій.

Суд завжди відкритий до професійної співпраці, тому сам активно виступає організатором проведення різного плану заходів або ж долучається до діалогу на платформах інших організаторів.

Змістовно наповненими та корисними були Міжнародна науково-практична конференція «Конституційно-правові механізми реалізації та захисту прав людини і громадянина в умовах війни: світовий досвід та Україна», яка відбулася 26.05.2022 в онлайн-режимі в Ужгородському національному університеті; Міжнародна конференція «Слухання справ про воєнні злочини: роль судді», яку 03.06.2022 провів проєкт «Судова влада і суспільство в Україні», що реалізується в межах нідерландсько-української

ФАХОВІ ЗУСТРІЧІ

Фахово спрямованими стали круглий стіл, присвячений розгляду практики податкових спорів і знакових кейсів та тенденцій у воєнний період, організований Комітетом підприємців з податкових питань при Торгово-промисловій палаті України, який відбувся в онлайн-режимі 13.05.2022; семінар, присвячений обговоренню деяких теоретичних і практичних проблем щодо правового статусу політичних партій. Захід проведений 16.06.2022 Центром дослідження верховенства права спільно з кафедрою загальнотеоретичного правознавства та публічного права Національного університету «Києво-Могилянська академія»; щорічний Міжнародний круглий стіл «Державна служба

програми MATRA; Міжнародна науково-практична конференція «Національне та міжнародне право: історія, сучасність, перспективи розвитку», яка проходила в онлайн-режимі 09–10.06.2022, організована Вінницьким державним педагогічним університетом імені Михайла Коцюбинського з нагоди 110-річчя від дня заснування цього закладу; VI Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні», яку 21.10.2022 організувала кафедра процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича разом з Німецько-українською асоціацією юристів та іншими партнерами.

На цих заходах обговорювалися пропозиції для розв'язання актуальних проблем реалізації судової реформи в Україні з урахуванням міжнародного досвіду, удосконалення процесуального законодавства, а також учасники обмінювалися науковими результатами та дослідницьким досвідом у цих сферах.

України: сучасні виклики та перспективи повоєнної трансформації», проведений 17.06.2022 Навчально-науковим інститутом публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка з нагоди Дня державної служби, круглий стіл «25 років імплементації Європейської Конвенції з прав людини: досягнення та плани на майбутнє», який відбувся 21.07.2022 в режимі відеоконференції. Захід організовано спільно Комітетом Верховної Ради України з питань правової політики, проєктами РЄ «Підтримка судової влади України в забезпеченні кращого доступу до правосуддя» та «Дотримання прав людини в системі кримінальної юстиції України».

28.06.2022 з нагоди Дня Конституції України відбулася онлайн-зустріч суддів ВС у КАС і працівників апарату із членом Конституційної

СПІВПРАЦЯ

У 2022 році у межах партнерських зв'язків ВС відбулися традиційні для КАС ВС заходи. Також судді та працівники апарату взяли активну участь у низці заходів, спрямованих на обговорення шляхів подолання викликів, пов'язаних із війною, та в післявоєнний час.

21.03.2022 з ініціативи судді ВС у КАС Наталії Блажівської та судді Вищого адміністративного суду Польщі Кшиштофа Вінярського відбувся польсько-український круглий стіл, присвячений обговоренню внесення нагальних змін до процесуальних кодексів, пов'язаних із введенням воєнного стану.

Під час заходу учасники, зокрема, розглянули питання стосовно забезпечення дистанційної роботи судів і щодо особливостей здійснення правосуддя в умовах війни.

Польські колеги поділилися досвідом проведення письмового розгляду справ у

комісії Верховної Ради України з розробки Конституції України (1994–1996 роки), доктором юридичних наук, професором Володимиром Буткевичем.

Володимир Буткевич – один із творців Конституції України, зокрема розділу Конституції України «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина», був керівником робочої групи з підготовки розділу Конституції України «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина», а також очолював підкомісію Конституційної комісії Верховної Ради України з розробки Конституції України.

Під час зустрічі В. Буткевич окреслив найважливіші етапи розроблення, ухвалення Основного Закону, труднощі, що виникали під час його підготовки, а також поділився особистим баченням цінності й значення Конституції України, зокрема, для правозастосовної діяльності судів.

дистанційному режимі, що, з огляду на воєнний стан в Україні, є важливим досвідом для забезпечення безперервної роботи судів в умовах війни.

Суддя ВС у КАС Наталія Блажівська в онлайн-режимі взяла участь у нараді суддів Воєводського адміністративного суду міста Білосток (Польща) та Адміністративного суду Вільнюського округу (Литва), яка відбулася 28.04.2022. Під час цієї наради її учасники підписали польсько-литовську декларацію про підтримку України та обмінялися досвідом щодо розв'язання податкових спорів.

Ще однією онлайн-подією, присвяченою здійсненню правосуддя в умовах воєнного стану, стала зустріч суддів України, Німеччини, Польщі на тему «Діяльність адміністративного суду в особливих умовах (воєнного стану та пандемії)», яку 25.07.2022 організував КАС ВС спільно з Німецьким

фондом міжнародного правового співробітництва (IRZ).

Метою цієї зустрічі був українсько-німецький фаховий обмін досвідом щодо можливостей здійснення адміністративним судом своєї діяльності в складних зовнішніх умовах.

Перша частина заходу стосувалася діяльності адміністративного суду в умовах пандемії, а друга була присвячена діяльності адміністративного суду в умовах війни.

Участь у заході взяли Голова Конституційного суду та Вищого адміністративного суду землі Рейнланд-Пфальц Ларс Брокер, головна суддя Вищого адміністративного суду землі Рейнланд-Пфальц Сабіне Вабнітц, директор Німецького фонду міжнародного правового співробітництва (IRZ) Штефан Хюльсхорстер, суддя Фінансової палати Верховного адміністративного суду Польщі Кшиштоф Вінярський, судді ВС у КАС, апеляційних та окружних адміністративних судів, народні депутати України.

У суді є розуміння того, що вже нині потрібно

напрацювати підґрунтя для забезпечення якісного правосуддя у післявоєнний період, оскільки саме якість правосуддя буде необхідним елементом для прискорення відновлення країни.

З-поміж інших змін в Україні буде формуватися нова практика застосування виборчого законодавства. Суддівський корпус повинен бути готовим до належного і своєчасного розв'язання судових спорів, пов'язаних із застосуванням норм нового Виборчого кодексу України, а також бути обізнаним із міжнародними стандартами й орієнтуватися у практиці застосування ЄСПЛ у виборчих справах.

У зв'язку із цим 30.06.2022 у КАС ВС відбулася презентація видання «Виборчий кодекс України. Книга I. Загальна частина. Науково-практичний коментар», яка організована за сприяння Проекту РЄ «Підтримка конституційних і правових реформ, конституційне правосуддя та надання допомоги Верховній Раді у проведенні реформ, спрямованих на підвищення її ефективності».

Цей коментар підготовлений національними експертами у сфері виборчого права на чолі з

доктором юридичних наук Юрієм Ключковським протягом 2021 року. Під час презентації видання з доповідями виступили його співавтори – професор кафедри конституційного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка Олег Марцеляк, докторант Інституту публічного управління та державної служби КНУ імені Тараса Шевченка Олена Бойко, заступник Голови Центральної виборчої комісії у 2007–2018 роках Андрій Магера, член Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення Олександр Бурмагін, науковий консультант КАС ВС Наталія Богашева, доцент кафедри загальнотеоретичного правознавства та публічного права Національного університету «Кієво-Могилянська академія» Володимир Венгер.

З відеозаписом презентації видання можна ознайомитися на сайті ВС у рубриці «Матеріали конференцій, презентації, інфографіки, конкурси» розділу «Діяльність».

З електронним примірником видання «Виборчий кодекс України. Книга I. Загальна частина. Науково-практичний коментар» можна ознайомитися за посиланням: <https://cutt.ly/TLyymDR>

Ще одним заходом, присвяченим визначенню подальших можливих напрямів та шляхів удосконалення розв'язання виборчих спорів в Україні, став онлайн-семінар «Практика Європейського суду з прав людини у виборчих справах. Європейські виборчі стандарти та післявоєнні виклики для виборів в Україні», який було організовано 18.11.2022 КАС ВС у співпраці та за підтримки Проекту РЄ «Підтримка прозорості, інклюзивності та чесності виборчої практики в Україні» (Фаза III), що впроваджується в межах Плану дій Ради Європи для України на 2018–2022 роки.

Участь у заході взяли голова КАС ВС Михайло Смокович, керівник Відділу виборів та демократії участі Генерального директорату з питань демократії та людської гідності РЄ Маркус Адельсбах, юрист Секретаріату ЄСПЛ Дмитро

Третяков, доцент кафедри загальнотеоретичного правознавства та публічного права Національного університету «Кієво-Могилянська академія», доктор юридичних наук, національний консультант РЄ Юрій Ключковський, доцент кафедри загальнотеоретичного правознавства та публічного права Національного університету «Кієво-Могилянська академія», кандидат юридичних наук, національний консультант РЄ Володимир Венгер, судді та працівники апарату КАС ВС.

Учасники семінару поглибили свої знання щодо практики ЄСПЛ у виборчих справах, зокрема тих, що ввійшли до представленої збірки «Практика застосування Європейської конвенції з прав людини у виборчих справах. Вибрані рішення», підготовленої на запит КАС ВС, а також ознайомилися з дослідженням щодо оцінки потреб «Передумови та виклики для організації й проведення виборів в Україні у післявоєнний час».

Актуальним заходом, в якому взяв участь КАС ВС, який представляв начальник правового управління (I) Юрій Пивовар 13.06.2022 та 08.08.2022, стала робоча зустріч у режимі відеоконференції, організована Директоратом правосуддя та кримінальної юстиції Міністерства юстиції України за участю Проекту ЄС «Право-Justice» та широкого кола державних органів, громадських організацій. За результатами заходу визначено основні напрями взаємодії з питань здійснення щорічного та оперативного моніторингу, спрямованого на виявлення колізійних, декларативних, застарілих норм, усунення внутрішніх суперечностей законів та інших нормативно-правових актів. Під час консультативних обговорень учасники заходу звернули увагу на важливі питання у сфері судоустрою та судочинства, які потребують невідкладного опрацювання та оперативного правового врегулювання, зокрема щодо здійснення дистанційного правосуддя, зміни територіальної підсудності справ тощо.

Знаковою новелою для вітчизняного адміністрування стало ухвалення Закону України «Про адміністративну процедуру».

Для ознайомлення з ключовими новелами цього Закону та обговорення можливих колізій і викликів, які можуть виникнути після набрання чинності цим Законом (15.12.2023), та шляхів їх вирішення 12.08.2022 для суддів та працівників апарату КАС ВС Проект ЄС «Право-Justice» провів семінар на тему «Закон України «Про адміністративну процедуру»».

16.09.2022 та 21.11.2022 подібні заходи відбулися у Львові та Вінниці як реалізація спільної ініціативи Проекту ЄС «Право-Justice», КАС ВС, Восьмого апеляційного адміністративного суду, Сьомого апеляційного адміністративного суду, юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, Німецького фонду міжнародного правового співробітництва (IRZ) та Проекту EU4PAR.

05–07.10.2022 Асоціація розвитку суддівського самоврядування України за підтримки Норвезької ради у справах біженців разом з ВС провела унікальний Східноукраїнський судовий форум, під час якого обговорено питання покращення доступу фізичних осіб до правосуддя в умовах воєнного стану в Україні, проблеми, виклики та шляхи їх вирішення.

З тематичними доповідями виступили судді ВС у КАС Мирослава Білак, Анна Бучик, Микола Гімон, Альберт Єзеров, Андрій Жук, Володимир Кравчук.

Важливою подією для України, яка сприятиме правильному застосуванню міжнародних податкових стандартів, стали підготовка та впровадження курсу «Стандарти міжнародного оподаткування: імплементація та застосування в Україні», організаторами якого були Організація економічного співробітництва та розвитку, Всеукраїнська асоціація адміністративних суддів, Міністерство фінансів України, КАС ВС.

Ідея цього курсу належить судді ВС у КАС, віце-президенту Всеукраїнської асоціації адміністративних суддів Наталії Блажівській та заступнику директора Департаменту міжнародного оподаткування, начальнику відділу імплементації міжнародних договорів та процедур взаємного узгодження Міністерства фінансів України Надії Горевій.

Науковим керівником курсу стала суддя ВС у КАС, секретар судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів Раїса Ханова.

Програма практичного курсу складається з 5 регулярних сесій, запланованих на один рік. Кожен з модулів містить роз'яснення фундаментальних

принципів міжнародного оподаткування та того, як ці принципи відображені в податковому законодавстві України. Також він включає спеціальні модулі, що стосуються принципів застосування податкових угод, трансфертного ціноутворення, а також обміну інформацією та підходів до усунення подвійного оподаткування.

Завдяки спільним зусиллям міжнародних і національних експертів вперше створено можливість для представників судової гілки влади розвинути чи поглибити своє розуміння принципів міжнародного оподаткування та того, яким чином вони зможуть застосувати ці принципи на практиці. Особлива увага під час розробки цього річного курсу приділена аналізу підходів, прийнятих адміністративними судами в різних юрисдикціях, щоб продемонструвати їх тлумачення та застосування судовою гілкою влади.

Відкриття цього курсу відбулося 21.10.2022.

Голова КАС ВС Михайло Смокович та судді ВС у КАС Наталія Блажівська, Андрій Жук, Сергій Уханенко беруть активну участь у засіданнях робочої групи з розроблення практичного посібника щодо проведення дистанційних судових слухань, який розробляють експерти Європейської комісії з питань ефективності правосуддя (CEPEJ).

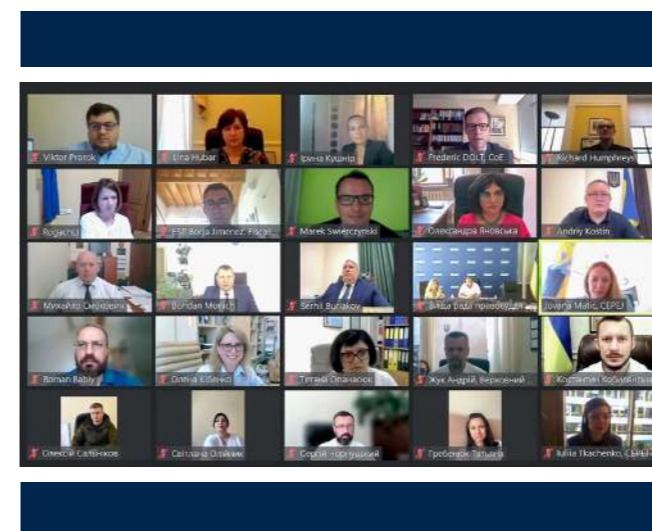
Посібник розробляється для того, щоб

запропонувати ефективні механізми здійснення судочинства в умовах воєнного та надзвичайного стану. Він не встановлює обов'язкових правових стандартів і презюмує повагу до правил національного правосуддя. Цей посібник може застосовуватись у цивільному, господарському, адміністративному та кримінальному судочинстві задля полегшення організації дистанційного судового розгляду та забезпечення ефективної реалізації права на справедливий суд.

Засідання робочої групи відбулися 05.09.2022 та 21.11.2022 в онлайн-форматі. Засідання організовано спільно Проектом РЄ «Підтримка судової влади України в забезпеченні кращого доступу до правосуддя» і CEPEJ.

Роботі суддів у робочій групі передували консультації з обговорення законодавчих ініціатив щодо запровадження в Україні дистанційного судочинства в умовах воєнного чи надзвичайного стану, які відбулися 22.07.2022.

Довгоочікуваним став Міжнародний семінар-практикум «Конституційні межі та обмеження прав людини в умовах війни: критерії визначення в адміністративному судочинстві», який відбувся 02.12.2022. Ініціативу судді ВС у КАС Мирослави Білак, модератора семінару, реалізовано за підтримки міжнародних партнерів, зокрема

Проекту ЄС «Право-Justice», Проекту РЄ «Підтримка конституційних і правових реформ, конституційне правосуддя та надання допомоги Верховній Раді у проведенні реформ, спрямованих на підвищення її ефективності», Проекту РЄ «Внутрішнє переміщення в Україні: розробка тривалих рішень. Фаза II», Німецького фонду міжнародного правового співробітництва (IRZ).

Участь у семінарі узяли Голова Верховного Суду Всеволод Князев, голова КАС ВС Михайло Смокович, секретар судової палати з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян Олена Калашнікова, судді ВС Мирослава Білак, Ян Берназюк, суддя Конституційного Суду України Ольга Совгіря, судді апеляційних та окружних адміністративних судів, науковці та експерти. Участь у семінарі-практикумі також узяли іноземні експерти з Німеччини, Польщі, інших країн і міжнародних організацій, зокрема, голова Конституційної судової палати та Вищого адміністративного суду землі Рейнланд-Пфальц (Німеччина) Ларс Брокер, голова Конституційного Суду Грузії у відставці, колишній Міністр юстиції Грузії Георгій Папуашвілі, суддя Конституційного

Суду Хорватії у відставці, експертка Проекту РЄ «Внутрішнє переміщення в Україні: розробка тривалих рішень. Фаза II», колишня заступниця члена Європейської Комісії «За демократію через право» (Венеційської комісії) Славіца Баніч, начальник відділу департаменту виконання рішень ЄСПЛ Генерального директорату з прав людини та верховенства права РЄ Павло Пушкар, керівник Проекту ЄС «Право-Justice» Оксана Цимбрівська, старший менеджер проектів Німецького фонду міжнародного правового співробітництва Вольфрам Гертіг.

Цей захід став третьою зустріччю, на якій обговорювалися питання застосування норм Конституції для захисту прав людини. Цього року дискусію продовжено в контексті умов воєнного стану, коли права людини є більш вразливими.

Детальніше про перебіг Міжнародного семінару-практикуму можна дізнатися за посиланням: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1354823/>

СПІВПРАЦЯ З НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКОЛОЮ СУДДІВ УКРАЇНИ

У 2022 році судді ВС у КАС та працівники апарату продовжили роботу як тренери під час семінарів, програм підготовки суддів і працівників апаратів окружних та апеляційних адміністративних судів, під час розроблення матеріалів навчальних курсів.

Співпраця з Національною школою суддів України є інформаційною платформою за участю суддів ВС у КАС, голів і суддів апеляційних та окружних адміністративних судів, завдяки чому різні правові позиції з тих чи інших правових питань не лише озвучуються публічно, а й фахово аргументуються, обговорюються і роз'яснюються. Це сприяє векторному розумінню неоднозначних правових положень та їх моністичному правозастосуванню у сфері адміністративного судівництва.

Тематика навчань стосувалася широкого кола актуальних для адміністративного судочинства питань: «Здійснення правосуддя адміністративними судами в умовах війни: проблеми, виклики, шляхи вирішення» (11–12.04.2022), «Україна в умовах воєнного стану. Зміни до податкового та митного законодавства. Практика Верховного Суду» (12.05.2022), «Актуальні питання державної політики щодо державної служби» (17.06.2022), «Закон України "Про адміністративну процедуру" та його вплив на здійснення адміністративного судочинства» (27.07.2022, 18.11.2022), «Судовий контроль за виконанням рішень судів», (14.09.2022), «Проблеми ефективного судового захисту в адміністративному судочинстві» (22.09.2022), підготовка для підтримання кваліфікації суддів окружних адміністративних судів (19–23.09.2022), «Актуальні питання, які виникають при розгляді спорів щодо проходження військової служби та захисту прав осіб, які постраждали внаслідок військової агресії» (14–15.11.2022), «Міжнародний захист в Україні» (10–11.11.2022), підготовка для підтримання кваліфікації суддів апеляційних

адміністративних судів (14–18.11.2022), «Захист соціальних та інших прав військовослужбовців» (12–13.12.2022).

Із суддями та працівниками апаратів адміністративних судів своїм досвідом ділилися Михайло Смокович, Володимир Бевзенко, Мирослава Білак, Наталія Блажівська, Ян Берназюк, Анна Бучик, Ірина Желтобрюх, Олена Губська, Альберт Єзеров, Андрій Жук, Олена Калашнікова, Наталія Коваленко, Володимир Кравчук, Сергій Уханенко, Олеся Радишевська, Валентина Юрченко.

ОБМІН ДОСВІДОМ

Для поглиблення інституційної співпраці 19–20.10.2022 за фінансової підтримки Проекту ЄС «Pravo-Justice» відбувся робочий візит до Верховного Суду Естонії, метою якого був обмін досвідом та ознайомлення із функціонуванням судової системи Естонії. Візит розпочався семінаром «Суд у контексті війни», в якому, крім української делегації від КАС ВС у складі судді ВС у КАС Яна Берназюка та начальника управління забезпечення автоматизованого документообігу суду Віктора Магрела, участь узяли голова Верховного суду Естонії Вілла Кове, суддя Адміністративної палати ВС Естонії Хейкі Лут, заступник Генерального секретаря Міністерства юстиції Естонії Вільяр Пееп, голова Гар'юського повітового суду Астрід Асі та голова Вірусського повітового суду Лійна-Наабер Ківісоо. Члени української делегації ознайомилися з роботою Верховного суду Естонії та обговорили з колегами шляхи подальшої взаємодії.

Робочому візиту передував онлайн-семінар «Автоматизований судовий процес та

впровадження новітніх технологій у роботу суду як передумова ефективного здійснення правосуддя», який відбувся 17.02.2022 за участю представників Верховного суду Естонії та ВС, серед яких були працівники апарату КАС ВС Віктор Магрело, Олеся Марценюк, Юрій Пивовар.

«Українські та польські суди об'єднують багаторічна співпраця і взаємодопомога, зокрема, у сфері адміністративної юстиції», – на цьому голові КАС ВС Михайло Смокович наголосив під час візиту з нагоди 100-річчя заснування Вищого адміністративного суду в Польщі, який відбувся 24–26.10.2022. До складу української делегації увійшов також секретар судової палати з розгляду справ щодо захисту соціальних прав КАС ВС Андрій Рибачук. Михайло Смокович та Андрій Рибачук ознайомилися з роботою Вищого адміністративного суду, зустрілися з його головою Яцеком Хлебним і суддями цього суду, зокрема Кшиштофом Вінярським.

У межах 100-річного ювілею від дня створення адміністративної юстиції за участю представників органів державної влади, голів вищих адміністративних судів, суддів і працівників судів відбулася церемонія в Королівському замку у Варшаві, де до учасників з промовою звернувся Президент Республіки Польща Анджей Дуда.

Михайло Смокович як глава української делегації разом із главами делегацій інших країн взяв участь у зустрічі з Президентом Польщі Анджеєм Дудою. Очільник КАС ВС висловив удячність панові Президенту за єднання Польщі та польського народу з Україною й народом України кожного дня активної фази війни, розпочатої росією проти України. «У єдності наших країн – шлях до перемоги за свободу й наше спільне європейське майбутнє», – зазначив глава української делегації.

Також Михайло Смокович та Андрій Рибачук під час офіційного спілкування на церемонії зі своїми колегами отримали пропозицію про співпрацю від голів вищих адміністративних судів Литви, Чехії та Словаччини з КАС ВС у форматах науково-практичних заходів і тих, які спрямовані на обмін практикою діяльності судів.

Суддя ВС у КАС Анна Бучик на запрошення Голови Воеводського адміністративного суду Яцека Сурмача з 21.11.2022 до 02.12.2022 взяла участь в обміні практичним досвідом у місті Жешуві (Республіка Польща). Під час заходу, зокрема, відбулося ознайомлення з матеріально-технічною базою суду, організацією робочого дня судді, умовами здійснення правосуддя, особливостями роботи канцелярії, порядком відвідування судових засідань offline та визначення спільного і відмінного в судових процесах за адміністративним процесуальним законодавством Польщі та України, проведення судових засідань online за правилами процесуального законодавства Польщі, ознайомлення з основними засадами здійснення судочинства, видами судових рішень, процесуальними строками та особливостями їх застосування, фіксування судового процесу

технічними засобами. Також відбулося оглядове ознайомлення польськими колегами із категоріями адміністративних справ, що розглядаються судами адміністративної юрисдикції та обговорення щодо особливостей адміністративної юрисдикції адміністративних судів Польщі та України.

Співпраця між судовими інституціями Польщі та України, за словами Голови Воеводського адміністративного суду Яцека Сурмача, позитивно відобразиться в діяльності із здійснення правосуддя.

За підтримки Проекту ЄС «Право-Justice» 22–23.11.2022 відбувся ознайомлювальний візит до Суду справедливості Європейського Союзу (Люксембург). Участь від КАС ВС узяли судді ВС у КАС Тетяна Стрелець, Ігор Железний (суддя Великої Палати) і начальник відділу організаційно-протокольного забезпечення заходів суду Світлана Пилипець.

Також делегація ВС відвідала засідання Великої Палати Суду ЄС у справі за зверненням національного судового органу за процедурою попереднього рішення з питань застосування правових актів ЄС (Хартії фундаментальних прав Європейського Союзу та Рамкової угоди ETUC, UNICE та CEEP про роботу за строковим трудовим договором, уведена в дію відповідною директивою ЄС). Представники ВС мали змогу на практиці спостерігати процедуру вирішення суддями Суду ЄС важливого для подальшого розвитку судової

практики як Суду ЄС, так і національних судів країн-членів питання щодо горизонтальної прямої дії норм Хартії (що прирівняна за юридичним статусом до установчих договорів Союзу і належить до джерел первинного права ЄС) та зазначеного акта вторинного права ЄС.

Крім цього, відбулася зустріч делегації ВС із Секретарем Суду А. Калота Ескобаром та представниками допоміжних служб Суду, під час якої учасники обговорили широке коло питань організаційного та інформаційно-технічного забезпечення діяльності Суду. Зокрема, пан Ескобар та представники секретаріату Суду поінформували українську делегацію про особливості забезпечення здійснення Судом судочинства всіма 24-ма офіційними мовами Європейського Союзу та перекладу процесуальних та інших офіційних документів Суду, відповідні програмно-технічні засоби; функціонування бази судової практики Суду та пошукової системи InfoCuria; особливості документообігу в Суді й застосування інформаційних технологій; судову мережу ЄС.

Учасники візиту повідомили європейським колегам про судову реформу в Україні та діяльність судової системи нашої держави і, зокрема ВС, у період повномасштабної війни. Зазначили, що, незважаючи на всі виклики, з якими зіткнулася судова система: неможливість здійснювати правосуддя деякими судами через бойові дії, пошкоджені або повністю зруйновані приміщення судів, часті повітряні тривоги, відсутність електроенергії тощо, – суди в Україні здійснюють правосуддя. Водночас подякували за запрошення здійснити візит, наголосили, що представники української судової системи роблять усе для того, щоб адаптувати європейський досвід здійснення правосуддя та стати членом Європейського Союзу, а також зазначили, що це – лише перша сходинка на цьому тривалому шляху, який спільними зусиллями українці успішно подолають.

Коен Ленартс і судді Суду ЄС висловили підтримку українським суддям, які, незважаючи на всі труднощі, продовжують здійснювати правосуддя

в умовах повномасштабної збройної агресії рф проти України, а також готовність до подальшої співпраці з ВС з метою підтримки України як країни-кандидата на вступ до ЄС.

З нагоди 30-ї річниці Німецького фонду міжнародного правового співробітництва (IRZ) на офіційне запрошення Федерального Міністерства юстиції Німеччини голова КАС ВС Михайло Смокович 06–07.12.2022 відвідав Федеративну Республіку Німеччину. У місті Берліні 06.12.2022 відбулося відкриття другого офісу Фонду. У відкритті цього офісу, крім запрошених гостей, участь узяли: Міністр юстиції Німеччини Марко Бушман, керівництво Фонду в особі його Генерального директора доктора Фрауке Бахлер, директора доктора Штефана Хюльсхорстера, його заступника Вольфрама Гертіга.

Під час візиту, крім озвучення досягнень ефективної співпраці, було визначено прагнення до її посилення та продовження шляхом надання експертами Фонду консультацій з адміністративно-процесуального права, проведення заходів щодо обміну і трансферу знань для суддів усіх судів та інстанцій в цілому та, зокрема, підвищення кваліфікації для суддів адміністративних судів через їх участь у робочих візитах до Німеччини.

Також під час візиту відбулася зустріч із Президентом Вищого адміністративного суду землі Рейнланд-Пфальц професором, доктором Ларсом Брокером. Федеральний адміністративний суд та адміністративна судова система землі Рейнланд-Пфальц на чолі з Вищим адміністративним судом є партнерами ВС та адміністративних судів України тривалий час. Ця зустріч стала складовою продовження інтенсивного діалогу на рівні адміністративних судів та визначення практичних перспектив співпраці, зокрема у форматі відновлення робочих візитів суддів адміністративних судів усіх інстанцій до Німеччини.

Суддя ВС у КАС Альберт Єзеров узяв участь у роботі підсумкового семінару для партнерів та стейкхолдерів у межах Шведсько-українського проєкту Академії Фольке Бернадотта «Місцеве самоврядування та верховенство права в Україні», який відбувся 05–09.12.2022 в Королівстві Швеція (м. Стокгольм). Метою семінару стало підбиття підсумків результатів роботи проєкту та обговорення шляхів їх ефективного подальшого використання, а також створення платформи для обміну знаннями та досвідом учасників

щодо подолання викликів, що постають під час повномасштабної війни. Захід передбачав обговорення питань у сферах верховенства права, реінтеграції ветеранів, реформування сектору безпеки, діалогу заради миру та медіації. Під час семінару учасники мали нагоду поділитися своїм професійним досвідом реалізації на місцях проєкту АФБ «Місцеве самоврядування та верховенство права в Україні», а також нагальними питаннями та викликами, з якими стикаються установи під час війни.

КОМУНІКАЦІЯ ІЗ СУСПІЛЬСТВОМ

Від початку своєї роботи КАС ВС демонструє якісно інший підхід до взаємодії із суспільством, в основі якого є публічність і відкритість усієї діяльності. Комунікація суду є системною,

спрямованою на поінформованість суспільства про діяльність суду, про попередній досвід і нинішні виклики.

РОЗГЛЯД ЗАПИТІВ І ЗВЕРНЕНЬ ГРОМАДЯН

Відповідно до ч. 2 ст. 64 Конституції України в умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень. Не можуть бути обмежені права і свободи, передбачені, зокрема, ст. 40 (право на індивідуальні чи колективні письмові звернення) цієї Конституції.

У 2022 році особливості роботи із запитами та зверненнями громадян спостерігалися лише в кінці лютого та березні, коли тривали бої на підступах до Києва і суд мав можливість отримувати їх лише в електронному вигляді та засобами телефонного зв'язку. Для зручності громадян ВС запровадив

додаткові контакти для надання інформації за зверненнями через телеграм-канали, за допомогою яких можна було отримати інформацію про стан розгляду справ, організацію роботи ВС в умовах воєнного стану, приймання і відправлення кореспонденції, а також іншу довідкову інформацію про діяльність ВС.

Упродовж цього періоду працівники опрацювали близько 100 письмових запитів і звернень. Тоді найчастіше заявники порушували питання про режим роботи суду, підтвердження отримання документів судом тощо.

Опрацьовано за 2022 рік

Здебільшого надіслання відповідей заявникам також здійснювалося з використанням електронної пошти. Цю практику застосували і в подальшій роботі.

З-поміж інших питань, які порушували громадяни та представники юридичних осіб упродовж 2022 року, як і в попередні роки, були питання щодо стану розгляду справ, прискорення їх розгляду, ознайомлення з матеріалами справ, повернення судового збору, видачі копій рішень ВС. Актуальними були й питання щодо отримання копій листів про правові висновки ВС у справах.

До суду продовжує надходити чимало звернень

громадян із питань, вирішення яких не належить до компетенції КАС ВС, зокрема щодо вжиття КАС ВС заходів у зв'язку з незадоволенням заявника з процесуальною діяльністю суддів і ухваленими судовими рішеннями, щодо виконання судових рішень. Певна кількість звернень стосувалася необхідності отримання роз'яснень про застосування положень законодавства, ужиття заходів, спрямованих на захист майнових і особистих немайнових прав та інтересів.

У 2022 році заступник керівника апарату ВС – керівник секретаріату КАС провела один особистий прийом громадян.

ДІАЛОГ З ЮРИДИЧНОЮ СПІЛЬНОТОЮ

На наше переконання, для підтримання високого рівня довіри в суспільстві до судової влади суд повинен репрезентувати свою діяльність через комунікативну функцію, тобто діяти відкрито й прозоро. Поряд із такими формами контролю суспільства над правосуддям, як гласність судового процесу, демократичний порядок формування системи судоустрою і суддівського корпусу, інформованість суспільства про діяльність судової влади й ухвалені рішення, ще однією формою контролю є відкрите обговорення всіх цих питань за участю суддів у межах публічного дискурсу.

Цьогоріч активна комунікація суддів ВС у КАС

у межах, сумісних з їхнім статусом, з колегами-правознавцями здійснювалася, зокрема, на таких заходах: IX Business & Legal Tax Forum (15–16.06.2022), X Міжнародний судово-правовий форум (15–16.09.2022), XI Податковий форум (26–27.10.2022), Податковий форум «TAX & BUSINESS TALKS – 2022 A2B FORUM (25.11.2022), VII Міжнародний форум із захисту бізнесу (14.12.2022).

КАС ВС на цих дискусійних майданчиках представляли суддя ВС у КАС, секретар судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів Раїса Ханова, судді ВС у КАС Наталія Блажівська та Ірина Желтобрюх.

ДІТЯМ ПРО СУД

Судді ВС у КАС і працівники апарату завжди радо відгукуються на пропозиції провести різноманітні заходи правового характеру для дітей.

27.06.2022 у межах відзначення Дня Конституції України у Національній бібліотеці України для дітей відбулася пресконференція, присвячена підбиттю підсумків Всеукраїнського конкурсу із правового просвітництва «Конституція для всіх: і великих, і малих». Учасниками прес-конференції були суддя ВС у КАС, координатор Національного правоосвітнього

руху «Справедливці», автор книги «Конституція для всіх: і великих, і малих» Володимир Кравчук, генеральний директор Національної бібліотеки для дітей Алла Гордієнко, суддя КСУ Галина Юровська, ілюстратор «Конституції для всіх: і великих, і малих» Ірина Холодкевич, голова правління ГО «Здорове дитинство без меж» Тетяна Репеде.

Метою проєкту, який триває з 2018 року, є ознайомлення дітей з основними положеннями Конституції України, підвищення рівня правової

культури та правосвідомості, привернення уваги широкої аудиторії до громадянської освіти, демократії та прав людини.

Участь у конкурсі взяли діти 6–12 років з усіх куточків України. Основним конкурсним завданням було створення відеоролика, на якому діти декламували вірші з книжки «Конституція для всіх: і великих, і малих». На конкурс надійшло 1296 робіт. Дopusнено до участі в конкурсі 1054 роботи.

Оголошення переможців конкурсу відбулося в День Конституції України.

ДІАЛОГ ЗІ СТУДЕНТСВОМ

КАС ВС є постійним місцем проведення навчальних екскурсій для шкільної та студентської молоді. Екскурсії проводять працівники апарату, які дозволяють сформулювати уявлення про роботу КАС ВС, історію його створення, становлення та розвитку, про діяльність суддів і працівників апарату. Під час екскурсій відвідувачі завжди мають можливість поспілкуватися із суддею, відвідати зали судових засідань.

17.01.2022 проведено комплексну колективну екскурсію для 6-ти студентів Львівського національного університету імені Івана Франка,

В Ірпінському парку «Незнайко» з нагоди Міжнародного дня захисту дітей судді ВС у КАС Володимир Кравчук та Альберт Єзеров у межах «Уроків справедливості» від Асоціації розвитку суддівського самоврядування України розповіли про Конституцію України, роль судів у відновленні справедливості, права дітей у нашій країні. З великою зацікавленістю діти переглянули тематичний анімаційний фільм, знятий за мотивами байок Володимира Кравчука, який дозволив відчути себе суддями та зрозуміти, що є справедливістю.

НТУУ «КПІ імені Сікорського», Національного університету «Одеська юридична академія». Вони познайомилися з порядком опрацювання, реєстрації та розподілу процесуальних документів, відвідали зали судових засідань, де ознайомилися з тим, як проводяться судові процеси, та зустрілися із суддею Володимиром Кравчуком, який в ігровій формі провів судові засідання.

14.06.2022 проведено онлайн-екскурсію для 66-ти студентів юридичного факультету Національного авіаційного університету.

В онлайн-екскурсії взяв участь голова КАС ВС Михайло Смокович, який розповів про свій життєвий шлях і професійне становлення, про історію створення Вищого адміністративного суду та КАС, про його роль і місце у складі ВС. Заступник керівника апарату ВС – керівник

секретаріату КАС Наталія Богданюк за допомогою трансляції відеосюжетів познайомила учасників з організацією роботи в суді та порядком ведення судового засідання. Ці відеосюжети дали змогу створити для глядача відчуття, що він фізично побував у приміщенні суду.

Майбутні юристи мали можливість поспілкуватися з представниками суду.

Практична підготовка студентів забезпечує закріплення теоретичних знань, а також набуття, удосконалення і розширення професійних компетентностей, необхідних для успішної роботи за обраною спеціальністю. Вона надає студентові практичний досвід діяльності за фахом, сприяє формуванню професійних умінь і навичок.

У 2022 році в КАС ВС проходили переддипломну практику два студенти Навчально-наукового інституту права Київського національного

університету імені Тараса Шевченка.

КАС ВС спільно із Запорізьким національним університетом, Національним юридичним університетом імені Ярослава Мудрого, Всеукраїнською громадською організацією «Асоціація фахівців адміністративного права» організували інноваційний проект у спілкуванні з майбутніми правниками – Всеукраїнську онлайн-школу з адміністративного судочинства. Її робота тривала 13 і 14.10.2022.

Судді ВС у КАС Ян Берназюк, Наталія Блажівська, Олена Губська, Альберт Єзеров, Олеся Радишевська, Семен Стеценко прочитали для студентів, а саме здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти, авторські лекції із професійного спрямування. У них, зокрема, йшлося про завдання адміністративного

судочинства, критерії, за якими суд оцінює правомірність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта публічного адміністрування, принципи адміністративного судочинства.

Студенти дізналися про розгляд адміністративних справ у порядку загального та спрощеного позовного провадження, особливості розгляду типових та зразкових справ, про дискреційні повноваження державних органів.

Також судді-лектори розповіли про предметну, інстанційну та територіальну юрисдикції адміністративних судів, офіційне з'ясування всіх обставин у справі, а також про перегляд судових рішень в адміністративних справах.

Судді ВС у КАС вислухали думки представників студентської аудиторії і відповіли на їхні запитання щодо функціонування судової системи в Україні.

МЕДІААКТИВНІСТЬ

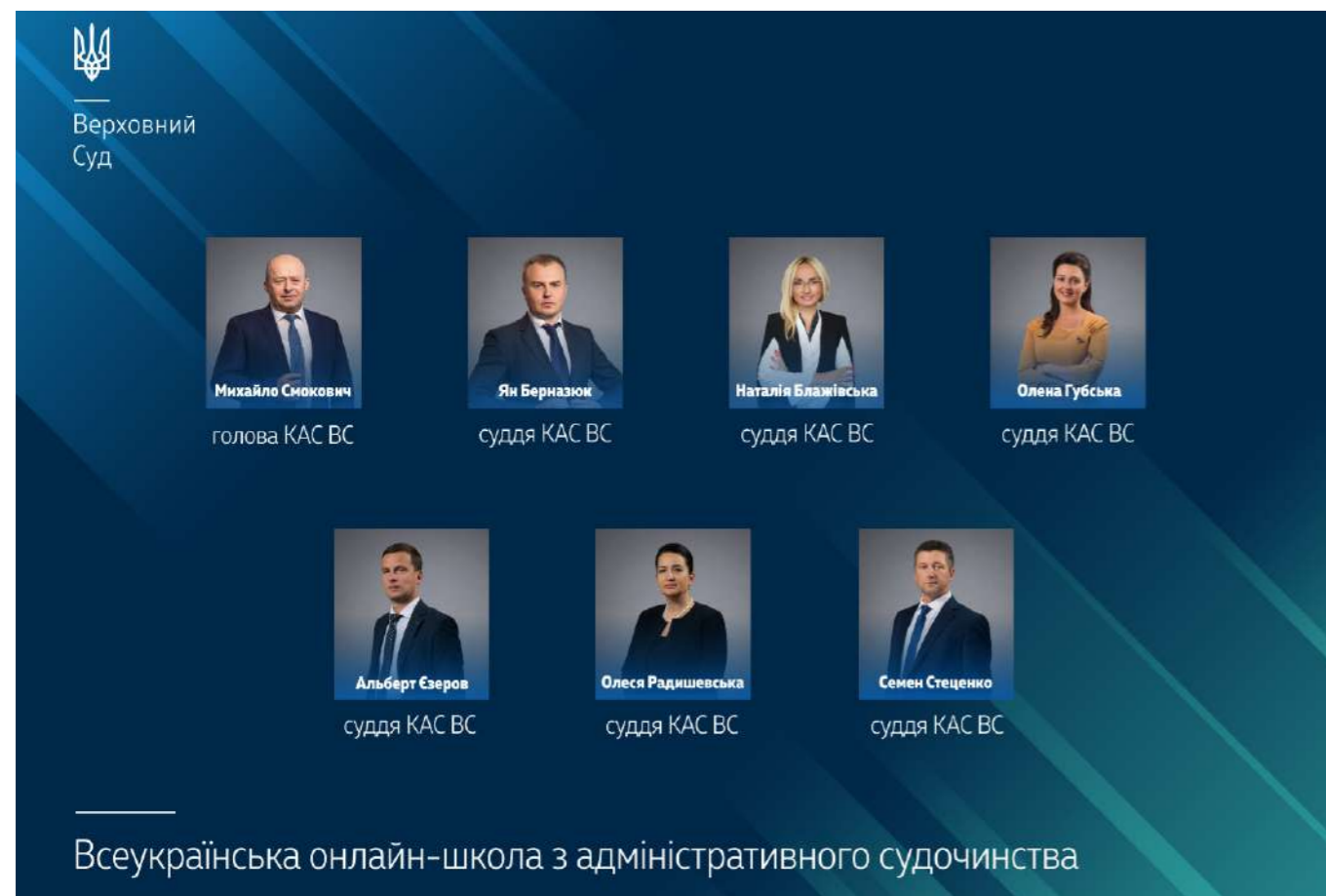
Принципи демократії надають суддям право як на національному, так і міжнародному рівнях висловлювати свою точку зору в обговореннях, що становлять суспільний інтерес, особливо стосовно питань розвитку судової системи, захисту її незалежності, а також забезпечення конституційного порядку та верховенства права.

КАС ВС через пресрелізи про публічні заходи, кейси про розгляд важливих і резонансних судових

справ роз'яснює, як функціонує судова система, якими є її цінності.

Покращуючи розуміння діяльності судів і забезпечуючи її прозорість, вдається уникати публічного спотворення громадської думки, а це сприяє розвитку довіри суспільства до судової влади.

У 2022 році комунікативний супровід діяльності КАС ВС характеризується такими показниками:

Погляди суддів з важливих питань і правові позиції судів під час розв'язання спорів поширюються на зовнішню аудиторію через сайт і соціальні мережі ВС та засоби масової інформації.

Про важливі судові рішення КАС ВС, просвітницьку й громадську діяльність суддів інформуємо громадян через соціальні мережі «Фейсбук», «Телеграм», «Твітер», «Інстаграм». Кількість підписників цих каналів комунікації дедалі збільшується.

Спеціально для цього видання підготовлено підбірку фрагментів з виступів учасників заходів, організованих КАС ВС, зі словами підтримки України, нашого народу.

Президент Воеводського адміністративного суду міста Білосток Войцех Стачурський:

«Ми поділяємо ті самі цінності демократії та верховенства права і виявляємо солідарність з вами в боротьбі за збереження вільної та незалежної України. Ваше героїчне ставлення і відданість задля захисту своєї Батьківщини, прав громадян заслуговують найвищого визнання».

Під час онлайн-наради суддів Воеводського адміністративного суду міста Білосток (Польща) та Адміністративного суду Вільнюського округу (Литва) 28.04.2022

Голова Конституційного суду та Вищого адміністративного суду землі Рейнланд-Пфальц доктор Ларс Брокер:

«Україна бореться не лише за себе, а за всю Європу, за вільне й демократичне життя, за верховенство права. Мене глибоко вразило, що в таких умовах судді слідкують за правовим супроводом усіх процесів, що відповідає вимогам правової держави. Адже дотримання прав людини не призупиняється на час війни».

«В екстремальній ситуації в Україні через воєнний стан для того, щоб забезпечити і сторони судової справи, і суддів, повинні бути створені особливі інструменти».

Під час робочої онлайн-зустрічі «Діяльність адміністративного суду в особливих умовах (воєнного стану та пандемії)» 25.07.2022

Голова Офісу Ради Європи, Представник Генерального секретаря Ради Європи з питань координації програм співробітництва Ради Європи Стен Ньорлов:

«Незважаючи на існуючі обмеження, представники судової влади продовжують виконувати свою роботу – здійснювати правосуддя, що надзвичайно важливо, оскільки право на справедливий судовий розгляд не може бути обмеженим за жодних обставин. Судді в Україні потребують підтримки, зокрема, у питаннях застосування міжнародного гуманітарного права під час розв'язання спорів, які зараз так чи інакше пов'язані з активними воєнними діями, збитками, завданими внаслідок війни».

Під час П'ятої міжнародної науково-практичної конференції «Адміністративна юстиція в Україні: проблеми теорії та практики. Податкові спори в адміністративному судочинстві» 04–05.07.2022

Керівник Відділу виборів та демократії участі Генерального директорату з питань демократії та людської гідності Ради Європи Маркус Адельсбах:

«Навіть в умовах війни, постійних ракетних обстрілів, а тепер ще й регулярних відключень електроенергії по всій країні суди продовжують виконувати свої функції, здійснюючи правосуддя і водночас поглиблюючи свої знання та навички щодо європейських демократичних стандартів. Саме ці стандарти й цінності захищають Збройні

сили України, весь український народ. Ціна висока – це життя людей. Зважаючи на наслідки війни та збитки й виклики, які вона спричинила для функціонування демократичних інститутів, потрібно рухатися вперед, прагнути розвитку та робити це разом».

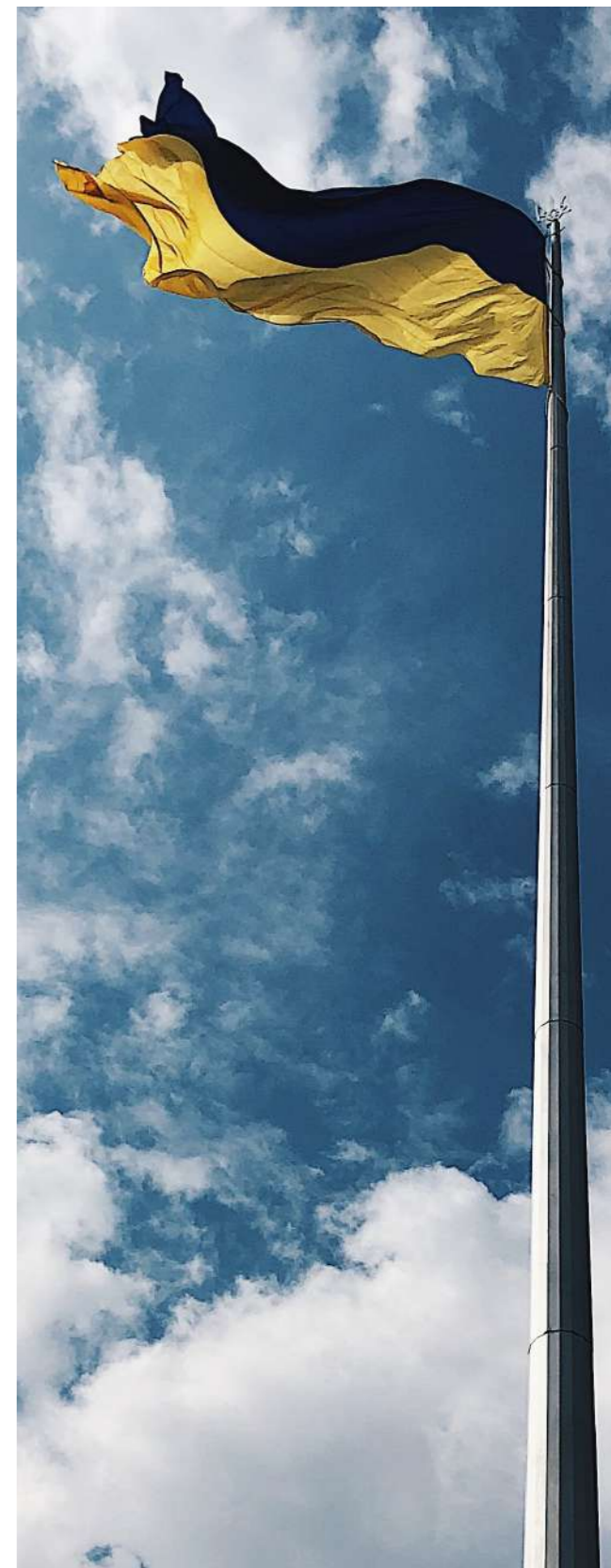
Під час онлайн-семінару «Практика Європейського суду з прав людини у виборчих справах. Європейські виборчі стандарти та післявоєнні виклики для виборів в Україні» 18.11.2022

Голова Конституційного суду Грузії у відставці, колишній член Європейської комісії «За демократію через право» (Венеційська комісія) Георгій Папуашвілі:

«Вітаю український народ, силою і мужністю якого в боротьбі проти російської військової агресії захоплюється увесь світ. Щиро вірю в перемогу України над агресором, звільнення від окупантів та відновлення міжнародного миру та світового порядку».

Під час Міжнародного семінару-практикуму «Конституційні межі та обмеження прав людини в умовах війни: критерії визначення в адміністративному судочинстві» 02.12.2022

Такі слова додають сили й віри в те, що з нами – правда, а отже – і перемога!

ДОСТУПНИЙ СУД

ВЕБСТОРІНКА ВС НА ВЕБПОРТАЛІ «СУДОВА ВЛАДА УКРАЇНИ»
[HTTPS://SUPREME.COURT.GOV.UA/SUPREME/](https://supreme.court.gov.ua/supreme/)

СПИСОК СПРАВ, ПРИЗНАЧЕНИХ ДО РОЗГЛЯДУ
[HTTPS://SUPREME.COURT.GOV.UA/SUPREME/GROMADYANAM/KAS/](https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/kas/)

СТАН РОЗГЛЯДУ СПРАВ
[HTTPS://COURT.GOV.UA/FAIR/SUD9921/](https://court.gov.ua/fair/sud9921/)

СПИСОК АВТОМАТИЧНО РОЗПОДІЛЕНИХ СПРАВ
[HTTPS://SUPREME.COURT.GOV.UA/SUPREME/GROMADYANAM/AUTOASSIG_KAS/](https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/autoassig_kas/)

ЄДИНИЙ ДЕРЖАВНИЙ РЕЄСТР СУДОВИХ РІШЕНЬ
[HTTP://WWW.REYESTR.COURT.GOV.UA/](http://www.reyestr.court.gov.ua/)

ОФІЦІЙНИЙ АКАУНТ ВС В СОЦІАЛЬНІЙ МЕРЕЖІ FACEBOOK
[HTTPS://WWW.FACEBOOK.COM/SUPREMECOURT.UA/](https://www.facebook.com/supremecourt.ua/)

АКАУНТ У СОЦІАЛЬНІЙ МЕРЕЖІ INSTAGRAM
[HTTPS://WWW.INSTAGRAM.COM/SUPREMECOURT_UA/](https://www.instagram.com/supremecourt_ua/)

ОФІЦІЙНИЙ АКАУНТ ВС У СОЦІАЛЬНІЙ МЕРЕЖІ TWITTER
[HTTPS://TWITTER.COM/SUPREMECOURT_UA](https://twitter.com/supremecourt_ua)

ОФІЦІЙНИЙ КАНАЛ У TELEGRAM
[T.ME/SUPREMECOURTUA](https://t.me/supremecourtua)

ОФІЦІЙНИЙ КАНАЛ У YOUTUBE
[HTTPS://WWW.YOUTUBE.COM/@SUPREMECOURTUA](https://www.youtube.com/@supremecourtua)

ТЕЛЕГРАМ ЧАТ-БОТ ЄДИНОГО ІНФОРМАЦІЙНО-ДОВІДКОВОГО ЦЕНТРУ ВЕБПОРТАЛУ «СУДОВА ВЛАДА УКРАЇНИ»
[T.ME/COURTGOVUABOT](https://t.me/courtgovuabot)

КАСАЦІЙНИЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ СУД
У СКЛАДІ ВЕРХОВНОГО СУДУ

- 📍 м. Київ, вул. Князів Острозьких, 8, корп. 5, 01029
- ☎️ (044) 280 43 30, факс 280 85 40
- 🌐 <http://supreme.court.gov.ua/supreme>
- ✉️ kas@supreme.court.gov.ua

ВИДАВЕЦЬ: ТОВ «ВД "ДАКОР"»

Свід. ДК № 4349 від 05.07.2012

- 📍 м. Київ, просп. Перемоги 56, 03057
- ☎️ 067-153-96-73   © vd_dakor@ukr.net   🌐 <http://dakor.kiev.ua>

